

Trakyada Yeşilyurt Gazetesine Göre 1944 Yılında II. Dünya Savaşı ve Kırklareli

Trakyada Yeşilyurt Journal: An Evaluation Concerning The News Of 1944

ÖZET

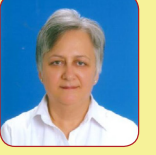
Gazeteler günlük ya da haftalık olarak, özel bir konuda veya genel konularla ilgili güncel olayları ve gelişmeleri okuyucularına ileten yazılı belgelerdir. Bu belgeler aynı zamanda yayımlandıkları dönemi günümüze taşıyan birincil kaynaklardır. İl özelinde çıkan yerel gazeteler de ilde yaşanan siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere ilişkin okuyuculara ve araştırmacılara bilgi sağlarlar. Ali Rıza Dursunkaya tarafından 31 Ağustos 1925 tarihinde yayın hayatına başlayan *Trakyada Yeşilyurt* gazetesi de Kırklareli'nin ilk yerel gazetesi olma özelliğini taşımaktadır. Günümüze kadar yayım hayatına devam eden gazete Kırklareli'nde yaşanan siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel olayları bizlere ulaştırmaya devam etmektedir.

Bu makalede *Trakyada Yeşilyurt* gazetesinin II. Dünya Savaşı'nın son yıllarına rastlayan 1944 yılına ait haftada iki gün Salı ve Cuma günleri yayımlanan 1313-1413 sayıları incelenecektir. Böylece Türkiye'nin II. Dünya Savaşı sırasında yaşadığı zor günler Kırklareli örneği ile anlatılmaya çalışılacaktır. Amacımız II. Dünya Savaşı'nın yaşandığı günlerde siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan Kırklareli'nde yaşananları o günün gazete haberlerini kronolojik bir sıra takip ederek incelemektir.

Trakyada Yeşilyurt gazetesi ile ilgili olarak böyle bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması göz önüne alındığında dönemle ilgili Kırklareli iline yeni bir bakış açısı getireceği düşünülmektedir. II. Dünya Savaşı'nın son yıllarına tekabül eden ve Türkiye'nin zor zamanlarına tanıklık etmiş savaş haberleri dışında eğitim, ekonomi, tarım kooperatif, kültür, sanat, sağlık, spor, haberleriyle halka ışık tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Trakyada Yeşilyurt* gazetesi, II. Dünya Savaşı Yıllarında Kırklareli, Ali Rıza Dursunkaya.

V. Türkan Doğruöz
Yrd. Doç. Dr.

Kırklareli Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
e-mail: turkan.dogruoz@klu.edu.tr.

Esra Çavdar
Araştırma Görevlisi

Kırklareli Üniversitesi,
Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü,
e-mail: esra.cavdar@klu.edu.tr.

“Biçim yönünden incelediğimiz Trakyada Yeşilyurt gazetesine içerik yönünden baktığımızda ilk sayfasında dönemin siyasî olaylarının yanı sıra ülkenin içinde bulunduğu durum II. Dünya Savaşı'nın Türkiye üzerindeki siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel etkilerinin anlatıldığı haberleri görmekteyiz.”

Eser Geçmişi

31/05/2016'da başvuru alındı, 17/06/2016'da kabul edildi,
15 Ağustos 2016' da yayınlandı.

Paper History

Received on 31/05/2016, Accepted on 17/06/2016,
Published on 15 August 2016

DOI:

<http://dx.doi.org/10.21551/jhfv2i2.5000190914>

Bu makale, Kırklareli Üniversitesi BAPKO'da yürütülen KLUBAP/062 numaralı ve “Trakya'da Yeşilyurt Gazetesine Göre 1944 Yılında II. Dünya Savaşı ve Kırklareli” başlıklı projeden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi, II. Dünya Savaşı Yıllarında Kırklareli, Ali Rıza Dursunkaya.

ABSTRACT

Newspapers are written documents which are published on a daily or weekly basis and inform the readers about the latest developments of a special subject or a general subject. These documents are also the primary sources which carry the past to the present. Local newspapers which are published in a province, provide information about the political, economic, social and cultural developments in that province for the readers and the researchers. The newspaper *Trakya'da Yeşilyurt* which was first published by Ali Rıza Dursunkaya in 31 August in 1925 is the first local newspaper of Kırklareli. It has been published ever since and still continues to inform the readers about the political, economic, social and cultural events in Kırklareli.

In this article, the issues numbered 1313-1413 of the newspaper *Trakya'da Yeşilyurt* which were published biweekly on Tuesday and Friday in 1944 and also coincided with the II. World War, will be examined. Therefore, the difficult days that Turkey underwent during the II. World War will be described by the help of Kırklareli as an example. Our aim is to analyze the political, economic, social and cultural events occurred in Kırklareli analyzing the news in a chronological order.

As such a study about the newspaper *Trakya'da Yeşilyurt* has not been conducted before, it is thought that a new point of view about this period in Kırklareli will be put forward. Such a study will shed light on one of the difficult times of Turkey not only in terms of the news about the war but also of the news about education, economy, agricultural cooperation, culture, art, health and sports.

Keywords: *Trakya'da Yeşilyurt*, Kırklareli at II. World War, Ali Rıza Dursunkaya

GİRİŞ

1939-1945 yılları arasında altı yıl devam eden II. Dünya Savaşı ortaya çıkardığı ekonomik, sosyal çöküntü ve yok ettiği insan sayısı itibariyle tarihin en kanlı savaşlarından biri olmuştur. Türkiye, savaşın başlarında resmî olarak savaşa katılmamıştır ancak savaş boyunca dünyada devam eden kanlı ve yıkıcı olayların oluşturduğu ekonomik ve siyasi yansımalarından etkilenmiştir.¹ II. Dünya Savaşı sürecinde Türkiye’de Cumhurbaşkanı İsmet İnönü başkanlığında üç hükümet görev yapmıştır. İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanlığı döneminde ülke gündemini meşgul eden en önemli konu, yaşanan dünya savaşı ve savaşın Türkiye’ye yansımaları olmuştur.

1 Sedat Sav (2008), Türkiye’nin II. Dünya Savaşına Filen Girmemesinin İç ve Dış Toplumsal Etkileri ve Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya s. 72; Şinasi Sönmez (2011), “İkinci. Dünya Savaşında Türk Hükümetlerinin Temel Gıda Maddelerinin Temini Konusunda Aldığı Tedbirler”, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, S. 47, s. 604.

I. Dünya Savaşı'ndan yıpranmış olarak çıkan ve coğrafi açıdan kritik bir konumda bulunan Türkiye, II. Dünya Savaşı'nda ülke olarak savaşa katılmadan toprak bütünlüğünü korumayı amaçlamıştır. Ülkenin güvenliğini tarafsızlığını ve savaşan ülkeler arasında bağımsız bir denge unsuru olmasını öncelikli tutmuşlardır.² Bu çerçevede devlet yöneticileri yabancı askerleri ülke sınırlarından, uzak tutmak amacıyla ülkenin stratejik noktalarında bir takım askerî tedbirler almışlar; Türk ordusunu caydırıcı bir güç olarak sınır boylarına yığarak mümkün olduğunca düşmana karşı savunma tedbirleri aldirmişlardır.

Olası bir savaşa tehdit ve tehlike dikkate alınarak Avrupa ve özellikle Balkanlardan gelecek tehlike düşünülmüş ve Trakya, Ege kıyıları ve Boğazlar ile Marmara bölgesini güçlü bulundurmak için Trakya sınırında Kırklareli ve Edirne'den geçen bir tahkimat hattı oluşturularak önceden savunma amaçlı tedbir alınmıştır. Bu hattın adı da Milli Savunma Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından *Çakmak Hattı* olarak kabul edilmiştir.³ Karadeniz'de İğneada'dan başlayan hat Mahya Dağı Demirköy-Kırklareli-Edirne-Meriç'te son buluyordu. Trakya sınırında yapılan *Çakmak Hattı*'nin tahkimatı için Bakanlar Kurulu tarafından 7.301.742 lira tahsis edilmiştir.⁴ Böylece Balkanlar'da Bulgaristan ve Meriç vadisinden Edirne'ye ve buradan da İstanbul'a gelen ana yaklaşma istikameti kapatılmıştır.⁵ Ancak savaşın başlaması ile birlikte *Yıldırım Harbi* olarak adlandırılan askerî ve iktisadi açıdan düşmanın hazırlanmasına fırsat vermeden baskın taarruzu ile ele geçirme stratejisine dayanan yöntem uygulanmaya konulmuş ve savaş kısa sürede yayılmıştır. *Yıldırım Harbi*'nin en önemli silahları uçaklar ve tanklardır. Elinde bu tarz silahları olmayan ülkeler müstahkem mevziler kurarak ülkelerini savunma yoluna gitmişlerdir. Türkiye'de Trakya ve Batı Anadolu'da olası bir taarruza karşı savunma hatlarının oluşturulmasına ve ayrıca İngiltere'den sağlanan tank ve uçaklar ile de ordunun takviye edilmesini planlamış ve gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda savaşın ilk yıllarında inşa edilen *Çakmak Hattı* asıl savunma hattı olmaktan çıkarılmış ve Çatalca önlerinde yeni bir savunma hattı kurulmuştur.⁶

1938 yılından itibaren İtalya'nın Balkanlara yönelik saldırgan hareketi ve Almanya'nın giderek Balkanlara yönelmesi, Türkiye'yi Batılı ülkeler ile ortak hareket etmeye ve mümkünse bir ittifak antlaşması imzalamaya doğru yönlendirmiştir. Avrupa güç dengesinin kesin sınırlarla bozulduğu, ikinci bir büyük savaşa hızla gidilmeye başlanan 1939 yılı başından itibaren Türkiye, diplomatik tavrını ve yönünü iyice belirginleştirmeye başlamıştır. Saldırgan ve yayılmacı bir politikayı daha 1938 yılından itibaren yürürlüğe koyan Almanya ve İtalya'nın Balkanlara yönelik hareketlerini genişletmesi, Türkiye'yi

2 Edward Weisband (1974), II. Dünya Savaşında İnönü'nün Dış Politikası, çev. M. Ali Kayabal, İstanbul Milliyet Yayınları, s. 9-31.

3 BCA, Tarih: 03.10.1939, Sayı: 2/12084, Dosya:68-31, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 88.97.6.

4 BCA, Tarih: 09.03.1940, Sayı: 2/13021, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 90.23.2.

5 Türk Subaylarının İkinci Dünya Harbi Hatıraları (1999), Gnkur. Basımevi, Ankara, s. 50-51.

6 Hüsnü Özlü (2012), Arşiv Belgelerine Göre, İkinci Dünya Savaşı'nda İzmir ve Trakya'nın Savunmasına Yönelik Türk-İngiliz Heyetlerinin Görüşmeleri ve Alınan Önlemler, Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, C. XII, S. 24, s. 234.

önlemler almaya sevk etmiştir.⁷

Türkiye'yi İngiltere ve Fransa ile bir ittifak imzalamaya iten gelişmeler, İtalya'nın 1939 Nisan ayında Arnavutluk'u işgal ederek, Türkiye'nin güvenlik bölgesine ayak basmasıyla başlamıştır. Türkiye ile İngiltere arasında 13 Nisan 1939'da başlayan görüşmeler, 12 Mayıs 1939'da Türkiye'yi *Barış Cephesi*'ne bağlayan bir deklarasyonun yayınlanması ile sonuçlanmıştır. Böylece Türkiye, 12 Mayıs 1939 ve 23 Haziran 1939 tarihli deklarasyonlar ile yaklaşan dünya harbi öncesinde kendisini emniyet altına almaya çalışmıştır. Akdeniz Bölgesi'nde yardımlaşma yükümlülüğü Türkiye ile İngiltere arasında 12 Mayıs 1939'dan, Türkiye ile Fransa arasında da Türk-Fransız Ortak Deklarasyonu'nun yapıldığı 23 Haziran 1939'dan başlamak üzere geçerlik kazanmış, 19 Ekim 1939 tarihli *Karşılıklı Yardım Antlaşması* diğer bir adıyla Ankara Antlaşması ile üçlü ittifak biçimine girerek geçerliliğini sürdürmüştür.⁸

28 Ekim 1940 tarihinde İtalya'nın Yunanistan'a saldırısı ile savaşın Türkiye açısından seyri, birdenbire değişmiştir. Savaşın sınırına dayanması ile bir Balkan Paktı ülkesi olan Türkiye'nin bazı yükümlülükleri yerine getirmesi gerekebilecektir. Ayrıca önce Arnavutluk'u işgal eden İtalya'nın Yunanistan'ı olası işgalinden sonraki hedefinin Türkiye olma ihtimali Türk Hükümeti'ni endişelendirmektedir. Almanların Balkanlara gerçekleştireceği harekâtın anlaşılması üzerine İngiltere Türkiye üzerine olan baskılarını arttırmış ve Mihver Devletleri'nin Balkanları işgal etmesini önlemek amacıyla Türkiye'nin derhal savaşa dâhil olmasını istemiştir. Ancak Türk ordusunun mevcut donanım isteklerine cevap verilmemesi nedeniyle Türkiye bu isteği reddetmiştir.⁹ Türkiye savaştan önce İngiltere ve Fransa ile imzaladığı antlaşma nedeniyle müttefik devletler tarafından çoğu zaman savaşa dâhil edilmek istenmiştir. Özellikle 1942 yılından itibaren Sovyetler Birliği'nin, İngilizleri aracı yapılarak savaşa katılma baskısına rağmen Türk devlet adamları bu önerileri ve baskıları dikkate almayarak savaşa katılmamışlardır.

Türkiye II. Dünya Savaşı'na katılmamasına rağmen, 1940-1945 yılları arasında *savaş ekonomisi* şartları içerisinde yaşamıştır. Bunun en önemli sebepleri ise savaşın başlaması ile birlikte Türkiye'nin yarı seferberlik atmosferine girmesi, nüfusun üretimde etkili olan yaş gruplarının silâh altına alınmış olması ve bütçenin büyük kısmının savunma giderlerine ayrılmış olmasıdır. Yetişkin nüfusun 1 milyon kadarının silâh altına alınması ve çiftçilerin ürettikleri ürünlerin belirlenen rayiç fiyattan devlete satmaya zorlanması kamuoyunda tepkilere yol açmış bu da Anadolu tarımına büyük darbe vurmuştur. Bu durum üretimin azalmasına ve buna bağlı olarak arz-talep dengesizliğinin yaşanmasına ve fiyat artışlarının engellenemez hale gelmesine neden olmuştur. Fiyat artışları *savaş zenginleri* olarak anılan

7 Yavuz Özgüldür (1999), İkinci Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikasını Belirleyen İki Antlaşma ve Sonuçları: Türk-İngiliz-Fransız İttifak Antlaşması ve Türk-Alman Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması, Altıncı Askeri Tarih Semineri Bildirileri II, Ankara: Genelkurmay Basımevi, s. 83.

8 Figen Atabey (2014), "İkinci Dünya Harbi Öncesi Türk-İngiliz-Fransız Ortak Deklarasyonu", Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C. 7, S. 31, s.303.

9 Nuri Yavuz (1999), "İkinci Dünya Savaşında Almanların Balkanlar'a girmesi ve Türk-Alman Münasebetlerine Tesiri", Altıncı Askeri Tarih Semineri Bildirileri I, Ankara: Genelkurmay Basımevi, s. 159.

kesimlerin stokçuluk yapmasına ve bunun sonucunda karaborsa piyasasının doğmasında etkili olmuştur.¹⁰

Savaş döneminde görev yapan hükümetlerin mücadele etmek zorunda kaldıkları en önemli sorunlar ise ülkede üretimin azalması, temel ihtiyaç maddelerinin temin edilememesi, yüksek enflasyon ve büyük şehirlerin gereksinim duyduğu iaşenin sağlanamamasıdır.

18 Ocak 1940 tarihinde kabul edilen *Milli Korunma Kanunu*, 21 Şubat 1940 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Hükümet kanun kapsamında üretilen mal miktarını belirleme, fabrikalara ve madenlere el koyma, üretimi ve dağıtımını sağlama, piyasadaki fiyatları denetleme, sıkıyönetim kararı alıp mülk zapt edebilme gücüne ve olağanüstü durumlarda ekonomiyi ve ekonomik yaşamı düzenleme yetkisine sahip olmuştur.¹¹ Hükümet, 13 Şubat 1942 tarihinde halkın günlük ekmek tüketimine sınırlama getirerek yeni ekonomik önlemler almıştır. Bu tarihten itibaren şehir ve kasabalarda yaşayan halkın ekmek ihtiyacını karne ile gidermesine karar verilmiştir.

Hükümet tarafından alınan bir diğer tedbir de *Varlık Vergisi Kanunu'dur*. 12 Kasım 1942 tarih ve 4305 sayılı kanun ile Türkiye Büyük Millet Meclisi *Varlık Vergisi Kanunu'nu* oy birliği ile kabul etmiştir. Bu kanun; II. Dünya Savaşı'nın en yoğun olarak devam ettiği bir zamanda her tarafı dünyanın en güçlü devletleri tarafından çevrilmiş olan Türkiye'nin sıkıntılarını erteleyebilmek, yükselen enflasyonu dizginlemek, ülke bütçesinin iki katından fazla olan piyasadaki paranın 500 milyon lirasını geri çekerek, mali dengeleri yerine getirmek için; tüccarlar, emlak ve akar sahipleri ile büyük çiftçilerden bir defaya mahsus olmak üzere alınmasına karar verilen ek vergidir. Belli bir kesimi değil herkesi kapsamıştır. Böylece hükümet savaş döneminde daha çok para kazanıp zenginleşen kesimlerden vergi alabilmeyi ve devletin gelirlerini arttırmayı amaçlamıştır.¹²

II. Dünya Savaşı döneminde hükümetler bir taraftan ülkedeki ekonomik zorluklarla mücadele ederken diğer taraftan da Gazi Mustafa Kemal Atatürk döneminde başlayan ülkeyi yeniden inşa sürecini devam ettirmeye çalışmışlardır. Özellikle eğitim ve kültür alanlarına önem verilen, bu dönemde hayata geçirilen en önemli bir diğer proje de 17 Nisan 1940 tarihinde kurulan Köy Enstitüleri olmuştur. Bu enstitülerin amacı; halkevleri ve halkodaları ile birlikte kırsal kesimde yaşayan gençlerin köy yaşamı ve tarımla ilgili bilgileri de kapsayan bir eğitim aldıktan sonra *öğretmen* unvanıyla yine köylerin hizmetine verilmesini sağlamaktır.¹³

II. Dünya Savaşı'na fiilen katılmayan Türkiye savaşın ekonomik, sosyal, kültürel ve

10 Murat Biçer (2005), II. Dünya Savaşında Türkiye Kamuoyu (1939-1945), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, s. 140-143.

11 Erdoğan Öztürk (2004), II. Dünya Savaşı Yıllarında İzmir'de Beslenme Sorunu ve Karaborsacılık, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, s. 12-13.

12 Osman Yalçın (2012), "Varlık Vergisi Kanunu ve Uygulaması", *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, C. 1, S. 1, s. 323-325.

13 Mustafa Yılmaz (2010), *Atatürk Sonrası Dönemde İç Politika Olayları (1938—Günümüze)*, Atatürk ve Türk İnkılâp Tarihi, Ankara: Siyasal Kitapevi, s. 327.

siyasî alandaki etkilerini ülke olarak yaşamıştır. Yukarıda bahsedilen kanunlar, vergiler, projeler ve daha birçok uygulama savaşın ülkeye olan etkilerinin bir sonucudur.

Cumhuriyet'in ilanından kısa bir süre sonra Kırklareli vilâyetinde 31 Ağustos 1925 tarihinde yayın hayatına başlayan *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi¹⁴ haftada iki kez çıkan Cumhuriyetçi bir gazetedir. Gazetenin kurucusu ve başyazarı Ali Rıza Dursunkaya'dır. Türk kamuoyunda "Anadolu basını" ya da taşra basını" olarak da adlandırılan yerel basına örnek teşkil eden *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi de 1944 yılı Türkiye'sini ve Kırklareli vilâyetinin II. Dünya Savaşı sonundaki durumunu göstermesi açısından önemlidir. Çalışmamızda II. Dünya Savaşı içerisinde 1944 yılında Kırklareli'nde ve yurt genelinde yaşanan olaylar *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesinde yer alan haberlere göre değerlendirilmeye çalışılmıştır.

II. Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye etkilerine bir örnek olacağı düşünülerek Kırklareli'nde yayınlanan *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesinin 1944 yılına ait 100 sayısı incelenmiştir. Cumhuriyeti ve İnkılâpları destekleyen politikası ile Trakya basınıının önemli bir temsilcisi olan gazetede yapılan tablolama sonucunda II. Dünya Savaşı ile ilgili yurtiçi ve yurtdışı konulu 90 haber tespit edilmiştir.

1. KIRKLARELİ BASINI VE ALİ RIZA DURSUNKAYA'NIN BİYOGRAFİSİ

1.1. Kırklareli Basını

Türkiye'de basının hareketlenmesi 1 Kasım 1831 tarihinde yayımlanmaya başlayan ilk Türkçe gazete "Takvim-i Vakayı" ile gerçekleşmiştir. Daha sonra basın hareketleri Tanzimat, Meşrutiyet ve İstibdat dönemlerinde kendini göstermiştir.

Yerel basın, doğrudan bölge halkıyla iç içe yaşadığı için bölgede gelişen olaylara çok daha yakındır. Bölgeyi ve bölge halkını iyi tanır. Yerel halk, kendi gazetesinde kendi sorunlarını, gelişmelerini, sesini, yüzünü görür. Kendisi ile ilgili her şeyi daha yakından izler; olaylara daha yakından sahip çıkar. Yöre halkının moral kaynağı olan yerel basın, bireylerin, çevreleriyle ve kendileriyle barışık, ilgili, bilgili ve yetkilileri yönlendirici yaşamalarını sağlamakla yükümlü çok önemli bir görevi üstlenmiş bir kurumdur. Halkın kulağı, gözü ve sesi olan bu gazeteler yörede yönetenler ve yönetilenler arasında bir köprü durumundadır. Yerel kamuoyunun temel iletişim aracı olan yerel basın, yöredeki kamusal çalışmaların, yatırımların, uygulamaların da denetçisi durumundadır.

1919 Mayıs'ı ile 1938 yılının sonu arasında, Türkiye topraklarında 582 gazete yayımlandığı, bunlardan 176'sının İstanbul'da, 406'sının ise taşrada çıktığı belirlenmiştir. İstanbul'da yayımlanan gazetelerin %60'ı siyasi içerikliken bu oran taşra gazeteleri için %83'tür. Bu gazetelerin, özel reklam geliri bulunmadığından, 1937'lere kadar hükümetten maddi yardım almanın dışında, yaşama şansları olmamıştır. Resmi ilan dağıtımı 1937 yılında başlamıştır.¹⁵

Milli Mücadele sırasında ya da Cumhuriyet'in ilk yıllarında kurulan ve günümüzde

14 Adı geçen gazete Trakya'da Yeşilyurt olarak yazıldığı için çalışmanın tümünde aynen yer almıştır.

15 Atilla Girgin (2009), Türkiye'de Yerel Basın, İstanbul Der Yayınları, ISBN: 9753533522, s. 92.

yayımlanmayı sürdüren yerel gazeteleri inceleyecek olursak *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesinin bu dönemde yayınlanan sekiz gazete arasında dördüncü sırada yer aldığını görüyoruz. Bunlar sırası ile Adana'da *Yeni Adana* (1918, günlük gazete), Antalya'da *Antalya* (1922, günlük gazete), Bartın'da *Bartın* (1924, on günde bir yayımlanmakta), Kırklareli'nde *Trakya'da Yeşilyurt* (1925, günlük gazete) gazeteleridir. *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesinin tirajı 350 olup makineyle dizilmekte tipo basılmaktadır.¹⁶ Türkiye genelinde dördüncü sırada olan gazete Trakya'da birinci sıradadır. 31 Ağustos 1925 yılında yayın hayatına *Kırklareli* adı altında başlamıştır. 30 Kasım 1927 tarihine kadar *Kırklareli* adı altında çıkan gazete, o sene genel meclisin verdiği tahsisat ve Daimi Encümen'in kararı ile resmi bir vilayet gazetesi çıkarılması üzerine adını vilayet gazetesine vererek o tarihte ve 163. sayısından itibaren *Trakya'da Yeşilyurt* adı altında çıkmaya başlamış ve günümüze kadar aynı adla devam etmiştir.¹⁷ Gazete, bu tarihten itibaren Edirne Vilâyeti'nin satılığa çıkardığı baskı makinelerini satın alınarak oluşturulan Yeşilyurt Matbaası'ndan basılmaya başlanmıştır. Ali Rıza Dursunkaya'nın 1957 yılında vefat etmesiyle gazete, kız kardeşinin eşi Rıza Tagal tarafından yayınlanmaya devam edilmiştir. Rıza Tagal'ın vefatından sonra ise oğlu Mehmet Tagal devam etmiştir. *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi Ali Rıza Dursunkaya ve yakınlarının yönetiminde olduğu elli yedi yıllık süre zarfında, yeni Türk devletinin demokrasi, milliyetçilik, devrimcilik ve lâiklik ilkelerine bağlı kalmıştır.¹⁸

1926 yılına gelindiğinde Kırklareli'de iki yerel gazete çıkıyordu. Bunlar *Trakya'da Yeni Işık* ve *Kırklareli* gazeteleridir.¹⁹ *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi 1926 yılında kurulmuş ve yayına başlamıştır. İmtiyaz sahibi ve sorumlu müdürü Süleyman Şevket Bey'dir. *Trakya'da Yeni Işık* gazetesinin bugüne kadar sadece dört sayısına ulaşılmıştır. Bulunan sayılar 1926 yılı 1, 12, 18, 24. sayılardır. 18. sayı Ankara Milli Kütüphane mikrofilm arşivi B130'da, 1, 12, 24. sayılar ise Atatürk Üniversitesi, Seyfettin Özege Kütüphanesinde bulunmaktadır.²⁰ 1 Ocak 1926'da ilk sayısını çıkaran *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi Cumhuriyetçi, Türkçü ve halkçı bir gazetedir.²¹ Gazetenin birinci sayısına ulaşılması bir şans olmuştur. Osmanlıca olarak çıkan *Trakya'da Yeni Işık* gazetesi küçük boyda sekiz sahifeden oluşmaktadır. Her sahifesinde dörder sütun bulunan gazetenin sağ üst köşesinde Trakya'da Yeni Işık başlığı büyük harf olarak yazılmıştır. Başlığın hemen altında başyazarı Tefikoğullarından Tefik Abdurrahman Bey'in ismi yer alır. Gazetenin sol üst köşesindeki bilgilere göre de gazetenin idare merkezi (idare evi) Kırklareli'nde belediye binası (bugün Kırklareli Müzesi) karşısındadır. Yıllık abone bedeli yüz kuruş olup şimdilik haftada bir çıkar notunun yanında gazete ile işi olanlar idare evimize yazı gönderirler veya kendileri buyururlar yazısı yer almaktadır. Gazetenin imtiyaz sahibi, Kırklareli Belediye Reisi, Dingiloğulları'ndan Süleyman Şevket Bey'dir. Milli Mücadele'yi bizzat yaşamış kişiler olarak *Trakya'da Yeni Işık* gazetesini çıkararak Kırklareli halkına Cumhuriyetin ışığını getirmeyi amaçlamışlardır.

16 A.g.e., s. 211-212.

17 Ali Rıza Dursunkaya (1947), Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik, Yeşilyurt Basımevi, C. 2, s. 212.

18 Orhan Dursunkaya (1990), Kırklareli İl Halk Kütüphanesi Açılış Konuşması, s. 5-9. Bkz. Ek: 1.

19 1926-1927 Devlet Sâl-nâmesi, Matbaa Müdüriye-i Umumiyesi Naşriyatından 2. Basım yeri ve yılı bilinmiyor, s. 976.

20 Eski Harfli Süreli Yayınlar Kataloğu (1987), c.1, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, s. 268.

21 1926-1927 Devlet Sâl-nâmesi, s. 976.

Trakya'da Yeni Işık'ın ilk sayıları Edirne-Paşaeli matbaasında, daha sonra da Kırklareli vilâyet basımevinde yayımlanmıştır. Edirne'de yayımlandığı dönemde çıkan gazeteler hemen Kırklareli'ne getirilir ve dağıtılırdı. Gazete, Kırklareli ve çevresindeki haberleri halka ilk elden ulaştırmasının yanı sıra, şiir, öykü, tiyatro dizilerine, spor haberlerine ve çiftçileri ilgilendiren araştırma yazılarına da yer vererek halkın sıkıntılarını ortak olmaya ve çözüm aramaya çalışmıştır. Hemen hemen her sayıda yer alan işgal dönemine ait kahramanlık ve doğa şiirleri dikkat çekecek niteliktedir. Ayrıca Vilâyet Haberleri, Trakya Havadisleri köşeleri ve ilânlar bölümleri bize o dönemin Kırklareli yaşantısı hakkında ilginç bilgiler vermektedir. Zaman zaman İstanbul gazetelerinden ve özellikle Vakit gazetesinden alıntılar da önemli yer tutmaktadır. Bu genel bilgilerden sonra gazetenin içeriği ve yapısı üzerinde durmak yerinde olacaktır. Kırklareli'nin düşman işgalinden kurtuluşunun üzerinden dört yıl geçmesine rağmen çekilen acıların izleri, gazetede yer alan yazılarda ve şiirlerde açıkça görülmektedir. Nitekim gazetenin başyazarı Tefik Abdurrahman Tanyolaç'ın ilk sayıda yer alan "*Kendimizi Bilelim*" başlıklı yazısı buna en güzel örnek teşkil etmektedir. Yazıda Millî Mücadele günlerinden yaşanan acılar ve Cumhuriyet'e ulaşmamız anlatılarak Cumhuriyet'in getirdiği yenilikler, âş'ar vergisinin kaldırılmasının önemi ve gazetenin amacı belirtilmiştir.²² İlk sayıları Edirne Paşaeli Matbaası'nda basılmış daha sonra Vilayet Matbaası'nda basılmaya devam edilmiştir. Gazeteyi çıkaranların bütün gayretlerine rağmen ancak bir sene kadar yaşayabilmiş ve 105. (2 Ocak 1927) sayısı ile yayınına son vermiştir.

Köylü Birliği ticarethanesinin sahibi ve eski Kofçağız bucak müdürü Nail Tekiner'in sorumlu müdür ve S. Şevket Dingiloğlu'nun imtiyaz sahibi olduğu *Halk Sesi* adlı bir gazete 1930 Mayıs'ında çıkarılmaya başlanmışsa da kısa bir süre sonra yayınına son vermiştir.²³

22 Ağustos 1938 tarihinde *Kırklareli* adlı resmi gazete Kırklareli Valisi Hasip Koylan zamanında yeniden yayınlanmaya başladı. Vali Hasip Koylan'ın Ağrı Valiliği'ne tayin edilerek Kırklareli'nden ayrılması üzerine 10 Mayıs 1940 Cuma günü 130. Sayısı ile yayın hayatına son verdi.

1935 yılında Kırklareli Valisi Faik Üstün başkanlığında yapılan toplantıda Halkevi tarafından ilmi, içtimai aylık bir derginin çıkmasına karar verilmiştir. *Batıyolu* adı verilen dergi 23 Nisan 1935 günü yayınlanmaya başlamıştır. Derginin 1. ve 2. sayıları Lüleburgaz Özdilek Matbaası'nda; altı sayısı da Bozkurt Matbaası'nda basılmıştır. Ancak Mart 1936 tarihini taşıyan sekizinci sayısı ile yayın hayatı sona ermiştir.

Aynı yıllarda büyük bir zirai ve iktisadi boşluğu dolduracağı ümit edilen Alpullu Şeker Fabrikası Müdürü Şefik Bey'in de imtiyaz sahibi olduğu *Alpullu* dergisi yayın hayatına başlamıştır. Ancak o da *Batıyolu* dergisi gibi uzun ömürlü olamamıştır.²⁴

22 Trakya'da Yeni Işık, S. 1, 1 Ocak 1926, s. 8.

23 Ali Rıza Dursunkaya, a.g.e., C. 2, s. 215.

24 A.g.e., s. 217-218.

1.2. Ali Rıza Dursunkaya ve Eserleri

Süvari Jandarma Yüzbaşı Kamil Efendi'nin oğlu olarak 1890 yılında Amasya'da doğan Ali Rıza Dursunkaya, beş yaşında iken babasının tayini dolayısı ile Kırklareli'ne geldi. Ortaokulu Kırklareli'de liseyi Edirne İdadîsi'nde bitirdi. Üniversitede edebiyat bölümü son sınıf öğrencisi iken babasının ölüm haberi üzerine eğitimini yarıda bırakarak Babaeski'ye ailesinin yanına döndü. Askerliğini gönüllü olarak yaptı ve 1923 yılına kadar Kırkkilise (Kırklareli) Tedrisat-ı İptidaiye Müfettişliği, Kırkkilise (Kırklareli) İhtiyat Zabitan Teavün Cemiyeti Reisliği, Trakya ve Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti azalığı, Kırcaali kazası Mekatib-i İslamiye Müdürlüğü gibi pek çok görevde bulundu. 1923 yılında Kırklareli İlköğretim Müfettişliği'nden ayrılarak serbest çalışma hayatına başlayan Dursunkaya, 31 Ağustos 1925 yılında *Kırklareli* adlı gazeteyi yayınlamaya başladı.

1945-1946 yıllarında *Kırklareli Vilâyetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik* adlı tarih eserini gazetede yayınlamaya başladı. 1956 yılında rahatsızlanan Dursunkaya 15 Şubat 1957 günü Fatih'teki evinde vefat etmiştir.

Ali Rıza Dursunkaya'nın basılmış iki kitabı vardır. Biri Bulgaristan Kırcaali kasabasında yazdığı yirmi bir sahifeden oluşan ve vatanından göç etmek zorunda kalan bir muallimin çok etkilendiği olayları anlatan altı hikâyenin bulunduğu *Muhacir Muallim Hikâyeleri*'dir. Sofya *Ahâli* gazetesi matbaasında basılmıştır.²⁵ Ali Rıza Dursunkaya'nın Kırklareli için büyük öneme sahip olan inceleme yazıları daha sonra kendi tarafından kitap haline getirilmiştir. *Kırklareli Vilâyetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik* adlı eserin ilk cildi 1948 yılında ikinci cildi ise 1947 yılında Kırklareli Yeşilyurt Basımevinde basılmıştır.

Ali Rıza Dursunkaya, *Kırklareli Vilâyetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik* adlı eserinin birinci cildine önsöz ile başlamış ve Kırklareli'ni tarihi, jeopolitik, coğrafi ve ulaşım yönleri ile incelemiştir. Tamamı 185 sahifeden oluşan kitapta bağcılık memleketi olarak bilinen Kırklareli'nde bağcılığımızın gelişme sebepleri, bağ bozumu, bağ âlemleri, meyvecilik, şeker pancarı ziraatı, afyon, tütün ekimi, ipekböcekçiliği ve peynirciliğimiz hakkında bilgiler verilmiştir. Son kısımda da Kırklareli'nin geçirdiği muhtelif idare şekilleri, nahiye müdürü, kaymakam, mutasarrıf ve valilerin biyografileri anlatılmıştır.²⁶ Eserin II. cildi incelendiğinde ilk olarak Kırklareli'nde eğitim konusunun işlendiği gözlenmektedir. Okullar hakkında detaylı bilgiler verilirken 1938-1947 yılları arasındaki öğrenci sayıları, öğretmen isimleri detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. 20 Aralık 1930 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk'ün Kırklareli'ne gelişi ile ilgili yazdıkları ilk ağızdan anlatılması bakımından önem kazanmaktadır.

Kültür müesseselerimiz ve hayır cemiyetleri başlığı altında Kırklareli Halkevi ve çalışmaları, Yeşilay, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Verem Savaş Derneği, Halk Müsiki Cemiyeti ve Türk Hava Kurumu'nun kuruluş ve faaliyetlerine yer verilmiştir.

Kırklareli'nin dini eserleri cami, mescit, tekke ve zaviyeler, babalar-dergâhlar,

25 O. Dursunkaya, Açılış Konuşması, s 5-6.

26 A.R. Dursunkaya, C. 1.

gayri Müslim din müesseseleri başlıkları altında anlatılmaktadır. Çeşmeler ve tarihi eserlerde yerleri tarif edilerek özellikleri ile yazılmıştır. Askeri binalar, belediye, Kırklareli Hapishanesi, Vilayet Hastahanesi, Ziraat Bankası, sinema, spor kulüpleri, serbest meslek adamları ve Kırklareli gazetelerinin anlatılması ile son bulan ikinci cilt 240 sahifedir.

Ali Rıza Dursunkaya'nın *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesine yazdığı yazıların büyük bir kısmı siyasî konuları içermektedir. Ancak eğitim, spor, yardım kuruluşları, edebiyat ve diğer toplumsal konularda da yazıları vardır. Bu yazılarının çoğu kitaplarında da söz ettiği konuların aktarımı niteliğindedir. Ayrıca özel günlerle ilgili yazdığı yazılarda dikkat çekicidir. Ali Rıza Dursunkaya gerek her iki eserinde gerekse gazetesinde yazdığı yazılar ile dönemine ışık tuttuğu gibi bugün bizim için de birinci elden kaynak özelliğini taşımaktadır.

2. TRAKYADA YEŞİLYURT GAZETESİNİN BİÇİM VE İÇERİK YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Trakya'da Yeşilyurt gazetesini anlayabilmek için öncelikle biçim ve içerik yönünden incelenmesi gerekmektedir.

2.1. Biçim Yönünden *Trakya'da Yeşilyurt* Gazetesi

Trakya'da Yeşilyurt gazetesi, 31 Ağustos 1925 tarihinden itibaren Kırklareli vilâyetinde yayın hayatına başlayan siyasi bir gazetedir. Kurucusu ve başyazarı Ali Rıza Dursunkaya'dır.

Çalışmamızda gazetenin 7 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944 - 29 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944 yılları arasındaki 1313-1413 numaralı 100 sayı incelenmiştir. Genellikle iki sayfa olan gazetenin 25 Şubat 1944 tarihli 1327 numaralı sayısından itibaren 5 nüshası Lüleburgaz Avcılar ve Atıcılar Cemiyeti Ana Nizamnamesi'nin yayımlanmasından dolayı 4 sayfa çıkmıştır. Gazetenin her bir sayfası genellikle dört sütundan oluşmakta ise de haberin özelliği ve uzunluğuna göre sütun sayısı 5 veya 6 olduğu da gözlenmiştir. Okurun dikkatinin dağılmasını ve haberleri karıştırılmasını önlemek için bir haberden diğer habere geçerken araya bir çizgi konulduğu görülmüştür.

Gazetenin ilk sayfasının sol üst köşesinde yer alan kutucukta; kaç yıldan itibaren yayımlandığı, ilânların satır fiyatı, sayısı ve satış fiyatı yazarken sağ üst köşedeki kutucukta ise; sahibi, gazete yönetim adresi, abone yıllık fiyatı ve yayımlandığı günün tarihi bulunmaktadır. Ayrıca bu iki kutucuğun orta kısmında, *Trakya'da YEŞİLYURT* ibaresi ve hemen altında ise *Salı ve Cuma günleri öğleden sonra çıkar Cumhuriyetçi Gazete* ifadesi yer almaktadır. Sadece 29 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944 tarihinde Pazar günü özel sayı olarak çıkmıştır. 1397 no'lu özel sayının ilk sayfasındaki başlıklar ve gazete künyesi kırmızı renk ile yazılmış olup 4 sayfadır. Bu sayının ilk sayfasında yer alan sol üst kısımdaki kutucukta büyük harflerle *CUMHURİYET (OLMAZ)I (OLUR) YAPTI* ifadesi ve sağ üst kısımdaki kutucukta ise *Türk Vatanı Bölünmez Bir Bütündür* cümlesi yer almaktadır. Ayrıca bu özel sayının ebatları diğer gazetelere göre daha küçüktür. *SAYISI: [5] KURUŞ* ve *Abone Yılığ [400] kuruş* olarak belirtilen *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesinin fiyatı da bir yıl boyunca değişmemiştir. Gazeteye verilecek ilanların satır fiyatı 22,5 kuruş olarak belirtilmiştir.

1944 yılının gazetesinin 19. yılı olduğu sol üst köşede belirtilen *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesinde 4 adet fotoğraf bulunmaktadır. Bunlardan ilki 11 Nisan 1944 Salı günü 1340 sayılı gazetede Mimar Sinan'ın ölümünün 356. ölüm yıl dönümü nedeni ile yazılan yazıların üzerinde yer alan Mimar Sinan fotoğrafıdır. İkinci fotoğraf 1351 sayılı 19 Mayıs 1944 Cuma günü Kırklareli Çocuk Yuvası'nın açılışında çekilen toplu bir fotoğraftır. 29 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944 Pazar tarihli olan 1397 sayılı gazete de *BÜYÜK TÜRK ULUSU Çok Büyük ve Şerefli Günün Kutlu Olsun* başlığının altında Mustafa Kemal Atatürk ile İsmet İnönü'nün fotoğrafları bulunmaktadır.

2.2. İçerik Yönünden *Trakya'da Yeşilyurt* Gazetesi

Bu haberlerin birçoğunda yazar adı bulunmamaktadır. Anadolu Ajansı kaynak olarak gösterilmiştir. Dönemin güncel olaylarına ilişkin, gazetesinin ilk sayfasının üst kısmında büyük punto ile ve renkli olarak yazılmış özlü sözlere de rastlanılmaktadır. Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay gibi yardım kuruluşlarına ait haberler gazetesinin birinci sayfasında yer almaktadır. Ayrıca bu kuruluşların faaliyetlerini anlatan haberler de gazetesinin ilk sayfasında bulunmaktadır. Gazetede kültürel ve toplumsal haberlerin yanı sıra tarih, spor, tarım-hayvancılık, ekonomi ile ilgili haberler genellikle birinci sayfada iken; kanun ve nizamnameler, ilânlar, duyurular, reklamlar, tebrik-teşekkür haberleri ile tayin ve terfi haberleri ikinci sayfada yer almaktadır.

Sadece Kırklareli değil Lüleburgaz, Pınarhisar, Vize gibi ilçeler ve Edirne, İstanbul, Ankara gibi vilâyetlerde meydana gelen olayları içeren haberler ve panayır ilânları da birinci ve ikinci sayfada bulunmaktadır. Gazete yurttan meydana gelen kaza, afet, tayin, askerî haberler ve hava durumu haberlerine de yer vererek okura ülke hakkında da bilgiler vermektedir.

Trakya'da Yeşilyurt gazetesi incelenirken 1944 yılına ait 100 adet gazetesinin haber taraması yapılmış ve tablo haline getirilmiştir. Tabloda yer alan tüm haberler de ayrıca konularına göre incelenerek başlıklar altında toplanmıştır. Bu doğrultuda yapılan çalışma sonucunda 11 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944 yılına ait 1314. sayıdan 29 Kânûn-ı evvel 1944 tarihli 1413. sayıya kadar 1851 habere ulaşılmıştır. Bu haberleri gruplarına göre ayıracak olursak duyuru ve ilanlar 445; toplumsal 248; kültürel alanda 213; siyasi alanda 177; II. Dünya Savaşı 90; ziraat 77; eğitim alanında 65; spor 52; tarım hayvancılık 52; ekonomik alanda 48; hukuki 47; tarihi konular 45; Çocuk Esirgeme Kurumu 42; CHP 36; tebrik teşekkür 36; zayıf 35; ilçeler ile ilgili 28; sağlık alanında 21; vefat 21; Yeşilay 18; Türk Hava Kurumu 14; Kızılay 13; Halkevi 12; satılık 10; Borsa 5; köy enstitüsü ile ilgili 1 haber gazete yer almaktadır.

Gazetede yer alan haberlerin büyük bir kısmı Kırklareli ile ilgili olmakla beraber Anadolu Ajansı'nın yurtdışından Sofya, Moskova, Londra, Washington, Cenevre'den aldığı haberler ve yurtiçi Ankara, Samsun, Gümüşhane gazeteleri haberleri ile özellikle *Ulus* ve *Cumhuriyet* gazetesi haberlerine yer verilmiştir. Zaman zaman radyo haberlerine de rastlanmıştır.

Gazetesinin ilk sayfasının birinci ve ikinci sütununda Ali Rıza Dursunkaya'nın yazıları bulunmaktadır. Yazılarına R. Dursunkaya diye imza atan Ali Rıza Dursunkaya zaman

zaman aynı sütunda yer almasına rağmen bazı yazılarını da isimsiz olarak yayınlamıştır. Gazete de yazıları yayımlanan diğer isimler Orhan Dursunkaya, Ali Çoşkun Yanardağoğlu, Yılmaz Ürün, Yüksek Mimar Talat Özışık, İrfan Özgiray, Nejat Köknar, Avni Tüzün, Neş'et Rizvanoğlu, Selahattin Yücesoy, ağabey rumuzu ve tarihçi rumuzu ile şehrin tarihi ve tarihi yerleri hakkında kısa bilgiler veren yazarlardır.

Günün anlam ve önemine göre yazılmış şiirlere gazetede çok sık yer verilmiştir. Bolu zelzelesi dolayısıyla Şerif Baykurt'un yazdığı *Kader* başlıklı şiiri örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca en fazla Vahit Lütfü Salcı'nın olmak üzere Ömer Özkutlu, Fikret Nami, Hacı Bayram Büyükdere, Orhan Pirlar, Hüsnü Şenozan, Mustafa Ersoy gibi isimlerin şiirlerine de yer verilmiştir.

O dönemlerde Türkiye basınına etkileyen bir başka olay, 9 Ağustos 1928 tarihli Harf Devrimi'dir. Mustafa Kemal Paşa, 8 Ağustos 1928 tarihinde Cumhuriyet Halk Fırkası'nın İstanbul'da düzenlediği bir toplantı sırasında ilk kez Yeni Türk Harfleri'ni açıklamıştır. 1 Kasım'da kabul edilen yasayla Latin Harfleri benimsenmiş; 3 Kasım'da yayımlanan yasa uyarınca, bu tarihten itibaren tüm devlet dairelerinde ve kurumlarında, bütün şirket, dernek ve özel kuruluşlarda Türk Harfleri ile yazılmış yazıların kabulü ve işleme konulması zorunlu kılınmıştır. Türk Harfleri'nin devletin resmi işlemlerinde uygulanma tarihi olarak en geç 1 Ocak 1929 belirlenmiştir. Harf devriminden sonra geniş yığınların yeni yazıyı kolayca öğrenmelerini sağlamak amacıyla Millet Mektepleri açılmıştır.²⁷

Ancak aradan on beş yıl geçmesine rağmen *Trakyada Yeşilyurt* gazetesinin incelenen sayılarında imla ve yazım kurallarının tam oturmadığı ve sıkça kelime hatalarının yapıldığı gözlenmiştir. Örnek vermek gerekirse soru eklerinin bitişik yazılması (değilmi?), özel isim eklerinin ayrılmaması (Babaeskide, Kırklarelinin, Budapeşteye vs.), kelime yanlışlıklarında genellikle d ve t harflerinin yer değiştirmesi (yurddan, kudsal vs.), gazetenin 1320. sayısından 1392 sayısına kadar Yeşilay kelimesi (Yeşil ay) şeklinde yazılması verilebilir. Ayrıca kelimelerin bazı sayılarda doğru yazıldıkları bazı sayılarda ise hatalı yazımına devam edildiği gözlenmiştir (mes'ut, mesu't, san'at, meb'us, mes'elesi vs.).

3. TRAKYADA YEŞİLYURT GAZETESİ (1944) HABERLERİNİN İNCELENMESİ

Trakyada Yeşilyurt gazetesinin 1944 yılını incelemekteki amacımız II. Dünya Savaşı'nın son yıllarında Kırklareli'nin durumunu anlatmaktır. Ancak gazetede tahmin ettiğimiz kadar savaşın sıkıntılarını anlatan çok fazla habere rastlayamadık. Konu ile ilgili haberlerin bir kısmı hükümetin aldığı tedbirler bir kısmı da duyurular ve pasif korunma tedbirleri idi. Bunda savaşın son yıllarının yaşanmakta olmasının etkisi olduğu muhakkaktır.

Toplumsal ve kültürel alandaki haberler içinde eğitim, özel gün ve haftaların kutlamaları, şiirler, hava durumu, tarihi eserlerin tanıtımı, halkevi haberleri, konser ve konferans davetleri ve halkın hukuki konularda aydınlatılması önemli yer tutmaktadır. Yardım kuruluşları olarak Çocuk Esirgeme Kurumu, Yeşilay, Kızılay ve Türk Hava Kurumunun çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmaktayız. Ziraat, hayvancılık ve

27 Sina Akşin (2003), *Yakınçağ Türkiye Tarihi I. Cilt (1908-1980)*, s. 153.

ekonomi ile ilgili olarak hayvan panayırı ilanları, mısır, tütün tarımı bilgileri bağcılığımız ve ipekböcekçiliği anlatılmaktadır. Çiçek, tifo, tifüs ve verem gibi dönemin bulaşıcı hastalıkları sağlık konuları içinde incelenmiştir. Gazetenin ikinci sahifesinde yer alan ilanlar ise genellikle resmi dairelerin ihale duyuruları, kayıp ilanları, vefat haberleri, tebrik ve teşekkürlerdir.

3.1. II. Dünya Savaşı Haberleri

Trakyada Yeşilyurt gazetesinde II. Dünya Savaşı ile ilgili haberlere ilk sayıdan itibaren rastlanmaktadır. II. Dünya Savaşı devam ederken yurt içi haberlerin konuları hükümetin aldığı tedbirler, ekmek karnesi, pasif korunma tedbirleri, kömür kıtlığı, odun, kömür, gaz, basma, şeker dağıtımı ve harp sonrası hazırlıklardır. Yabancı kaynaklardan alınan yurtdışı haberler Bulgaristan'da alınan tedbirler, Alman Tebliği, Macaristan, Yugoslavya, Yunanistan ve İngiltere ile ilgilidir.

II. Dünya Savaşı ile ilgili yurtiçi ilk haber *Hükümetin Tedbiri ve Borsamızdır* (11 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1314). Haberde hükümetin gerekli tedbir olarak çiftçiyi rahatlattığından söz edilmektedir.

Ekmek İstihkakının Arttırılması haberi dikkat çekicidir (4 Şubat 1944, sayı 1321).

Ekmek istihkakının arttırılması hakkındaki tetkiklerin ilerlemekte ve bu istihkakın 400 grama çıkarılacağını (Cumhuriyet) gazetesi yazmaktadır.

Ekmekle ilgili bir diğer haberde *Ekmek Karnesi Tevziatıdır* (16 Haziran 1944, sayı 1359).

İaşe bürosunun Temmuz, Ağustos karnelerini vermek üzere hazırlıkları devam etmektedir. 25 Hazirandan itibaren tevziata başlayacaklarını öğrendik.

4 Şubat 1944 tarihinde ekmeğin gramajının arttırılması haberi Eylül ayında Ticaret Vekâleti'nden bildirilen haberle desteklenmektedir. 1 Ekimden itibaren ekmek gramajı 300 gramdan 375 grama ve ağır işçiler için 600 gramdan 750 grama çıkarılacaktır (*Ekmek İstihkakı Arttırılacak*; 29 Eylül 1944, sayı 1389).

Dar gelirli ailelere ve fakirlere şeker dağıtımına başlanacağı ve üç aylık olarak nüfus başına birer buçuk kilo verileceği, haber olarak gazetede yer almıştır (*Dar Gelirlilere Şeker*; 7 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1944, sayı 1399).

Kırklareli Valisi Kazım Demirel'in *Kırklareli Sayın Halkına* diye başlayan duyurusunda hava taarruzlarına karşı ışıkların söndürülmesi ve karartılması ile ilgili nizamname hükümleri 7 Ağustos 1944 akşamından itibaren uygulanmaya konulmuştur denilerek 12 maddelik nizamname hükümleri verilmektedir (8 Ağustos 1944, sayı 1374). Bir sonraki günlük gazetede de karartmaya ve hükümlere uymayanlara kanuni işlem yapılacağı duyuruluyordu (11 Ağustos 1944, sayı 1375).

Gazetede sadece kurumların halktan istekleri değil halkın da istekleri yer

alıyordu. Korunma ile ilgili olarak şehirde alarm için çalınan canavar düdüklarının kenar mahallelerden duyulmadığı belirtilen haberde daha merkezi bir yerden çalınması isteniyordu (*Alarm İşaretini duyamıyoruz*; 15 Ağustos 1944, sayı 1376). İstanbul'da verilen alarmlarda halk arasında paniğe neden olmuştur.

7 Ekim 1944 tarihli gazetede üç gün evvel yapılan tebligat ve ilan ile üç ay evvel alınan pasif koruma tedbirinin kaldırıldığı bildirilmiştir. Buna dayanarak evler ve dükkânlar maskeleri kaldırmışlardır (*Karartma Kaldırıldı*; 7 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1944, sayı 1399).

Halkın önemli ihtiyaçlarından olan gaz dağıtımının başlama haberi de gazete aracılığı ile duyurulan haberler arasındadır (*Gaz Tevziatı*; 12 Eylül 1944, sayı 1384).

Veteriner-Bakteriyolog Dr. Reşat Akün'ün *Mikrop Savaşı* başlıklı yazısında verdiği bilgiler ile halkın korkusu gazete aracılığı ile azaltılmaya çalışılmıştır (21 Mart 1944, sayı 1334).

Dr. Reşat Akün'e göre;

Mikroplar pratik bir silah değildir. Tankın, uçağın, bomba ve zehirli gazın oynadığı rolü ifa edemeyecekleri muhakkaktır. Zira 1. Mikrop savaşı pratik değildir. Verdirebileceği telefata ateşli silahlara nazaran daha azdır. 2. Mukabil taraf kullanılan mikrobun mahiyetini pek çabuk tayin ederek lazım gelen tedbiri alır. 3. Düşmana karşı kullanılan mikrop, mikrobu silah olarak kullanan tarafta da zayıfa mucip olabilir. 4. Mikrobunda silah olarak telakkisi, cemiyet vicdanı karşısında haklı bir nefret ve istikrarı davet eder. Bu da aleyhte bir cereyan husule getirir.

Havaların soğumasına rağmen on beş günden beri piyasaya odun kömür gelmediğinin duyurulduğu *Odunsuz Kömürüz Kaldık* (31 Mart 1944, sayı 1337), *Kömür Kithğı* haberleri yaşanan zor günlerin habercisidir (9 Haziran 1944, sayı 1357).

Şehirde halkın uyması gereken pasif korunma tedbirleri de gazete aracılığı ile halka duyurulmuştur (*Pasif Korunma Tedbirleri*; 16 Mayıs 1944, sayı 1350).

Şehrimizde bugün saat 19 ile 21.30 arasında bir pasif korunma tecrübesi yapılacaktır. Bu tecrübede sıhhi ekipler, itfaiye, yardımcı kollar ve havaya karşı korunma vasıtaları vazife almışlardır. Maskeleye, korunma gibi tedbirler dikkatle kontrol edilecek, riayet etmeyenler hakkında takibat yapılacaktır.

Yurtdışı haberlerinde Bulgaristan'dan alınan ve Bulgaristan ile ilgili haberler çoğunluk kazanmaktadır. Sırası ile bu haberleri verecek olursak ilk haber Anadolu Ajansı'nın Sofya'dan aldığı bilgiler doğrultusunda verdiği Bulgaristan'da alınan tedbirlerle ilgidir. Haberin içeriğinde savaş nedeni ile halkın Sofya'yı terk ettiği ve boşalan evlerde hırsızlık olayları baş gösterdiği için Sofya'ya izinsiz giriş çıkış yapılmaması konusundadır (*Bulgaristan'da Alınan Tedbirler*; 14 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1315). Bulgaristan'da alınan tedbirlerle ilgili bir diğer haberde Sofya'nın hava saldırılarına uğramasından sonra hükümetin aldığı olağanüstü tedbirlerle ilgilidir. Habere göre saat 18.00'dan sonra sokağa çıkma yasağı ilan edilmiştir. Çıkmak zorunda olanların hükümetten izin belgesi almaları

zorunludur belgeyi ibraz edemeyenler derhal kurşunla öldürüleceklerdir (*Bulgaristan'daki fevkalade tedbirler*; 25 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1318). Anadolu Ajansı'nın Sofya'dan bildirdiği *Bulgarlar İttifaklarına Mutlak Surette Bağlı* başlıklı haber aşağıdaki gibi verilmektedir (1 Şubat 1944, sayı 1320).

Anadolu Ajansı'nın Sofya'dan verdiği haberde Bulgar Sobronya Meclisi yaptığı toplantıda Bulgaristan'ın iç ve dış politikasını etraflıca tetkik ederek şimdiki siyasetine mutlak şekilde bağlılık ve hükümete tam bir itimat beyan etmiştir. Yine bu haberde Bulgar mebuslarının yeni Makedonya ve Trakya vilayetlerinin bütün kuvvetleri ile müdafaası taraftarı oldukları ve Başvekil Bojilof'un memleketin savaş azmini göstermek hususundaki kat'i kararını belitmiş ve bu sözleri alkışlarla karşılanmıştı.

Müttefik Tayyareleri haberi Müttefik Devletlerin Bulgaristan'a attıkları Bulgarca yazılmış beyannameler konusundadır (30 Haziran 1944, sayı 1363). Habere göre;

Hududumuza yakın Bulgar köylerine bu günlerde müttefik tayyareleri tarafından Bulgarca yazılmış binlerce beyannameler atılmıştır. Bu kâğıtlarda Bulgar milletine hitap edilerek müttefiklerin kazandıkları zaferlerden bahs edilmekte ve Almanlardan ayrılmaları istenmekte olduğunu öğrendik.

Amerikan uçaklarının Balkanlara binlerce beyanname atarken bir taraftan da birçok şehirleri bombalamaktadır (*Balkanlara Yeni Hava Akınları*, 30 Haziran 1944, sayı 1363).

Yabancı kaynaklardan alınan savaş haberleri gazete aracılığı ile halkla duyurulmakta idi (Harp Vaziyeti, 28 Temmuz 1944, sayı 1371).

Ajanslar şarkta, Fransa ve İtalya topraklarında muharebelerin devam ettiğini ve bir Londra ajansına göre de Londra bölgesine Alman kanatlı bomba taarruzlarının tekrar başlamış ve halk arasında kayıplar ve hasarlara sebebiyet verdiğini bildirmektedir.

Budapeşte'den öğrenilen bir habere göre Berlin'de yaşayan Türklerin savaş nedeni ile yaşadıkları zararlar *Berlin Bombardımanlarından Zarar Gören Türkler* başlığı ile verilmiş ve yaşanan hava akınlarında iki çocuğun hayatını kaybettiği, on kişinin yaralandığı ve maddi zararın ise bir milyon markı bulduğu bildirilmiştir (14 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1315). Budapeşte'ye bir saat boyunca yapılan hava bombardımanı haberi radyodan alınan bir tebligata göre *Budapeşte'ye Hava Akımı* başlığı ile verilmiştir (25 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1318).

Savaş ile ilgili verilen haberler arasında *Müttefikler Roma'ya girdiler* ve *İngiltere'nin Protestosu* haberleri Anadolu Ajansı'nın Londra'dan aldığı haberler arasındadır (6 Haziran 1944, sayı 1356).

4 Ağustos 1944 tarihli haberde Almanlarla siyasi, iktisadi münasebetlerimizi kestik deniliyordu (sayı 1373). Türkiye'nin bu kararı Yunanistan'da mesut bir hadise olarak karşılanmıştı (*Bulgaristan Notası ve Balkanlar*; 8 Ağustos 1944, sayı 1374). Bulgar Başvekili de Bulgar milletinin bu harbe zorla sokulduğunu söylüyordu ve yaptığı konuşmasında *Bulgaristan, Kendisinin Kan Deryasına Atılmasını İstemiyor* diyordu (18

Ağustos 1944, sayı 1377).

3.2. Toplumsal ve Kültürel Haberler

Trakya'da Yeşilyurt gazetesi Kırklareli halkının incelediğimiz dönemdeki sosyal ve kültürel hayatı hakkında da bilgi vermektedir. Dönemin iklim şartları, geçim kaynakları konusunda bilgi ve tavsiyelerde bulunduğu gibi bölgedeki idari makamların değişmesi ile ilgili de bilgilendirmelerde bulunmaktadır. Kırklareli ilinde yaşanmış asayiş olaylarına da yer vermektedir *Kır Bekçisini Yaralayanlar* (15 Ağustos 1944, 1376); *Hırsızlar* (6 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1391); (*Hırsızlar Yakalandı*, 10 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1392). *Cezalandırılan Fırıncılar* haberi ile ekmekte usulsüzlük yapan fırıncıların belediye tarafından cezalandırıldığını öğrenmekteyiz (8 Eylül 1944, sayı 1383). Yer verdiği köşe yazılarıyla da kişinin toplumda nasıl daha faydalı olabileceği, memleketi için neler yapabileceği, hayatı nasıl kolaylaştırabileceklerine dair nasihatlerde bulunulmuştur (*Nasıl Faydalı Olurdu?* 15 Ağustos 1944, sayı 1376).

1944 Bolu depreminde zarar gören felaketzedelere Kırklareli halkının topladığı yardımlar kişi isimleri ver verdikleri miktarla birlikte *Felaketzedelere Yardım* başlıklı haber ile verilmiştir (11 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1314) *Kardaş Yardımı* başlığıyla Kırklareli halkının depremedeler için yardımlarının devam ettiğini Pınarhisar Kızılay şubesine yaptıkları bağışlardan öğrenmekteyiz (25 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1318). Kırklareli'nden felaketzedeler için 15.653 lira 43 kuruş ve 30.265 kilo muhtelif hububat toplanmıştır *Zelzele Felaketzedelerine Vilayetimizin Yardımı* (15 Şubat 1944, sayı 1324). *Zelzele ve Yer Debrenmesi* haberleriyle Gerede'de meydana gelen depremin Düzce, Safranbolu gibi Kırklareli'nde de hissedildiğine yer vermiştir. (1 Şubat 1944, sayı 1320; 6 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1391). Depremlerin arkasından artçı sarsıntıların devam ettiğini ve 35 artçı sarsıntının hissedildiği hakkında bilgi verirken depremde mağdur olan halkın kışın zor şartlarına yardımsever halk ve yardım kuruluşlarının desteğiyle dayanmaya çalıştığı görülmektedir (Daha *Otuz Beş Zelzele Olmuştur* 4 Şubat 1944, sayı 1321). Bolu haber ajansından alınan habere göre Bolu'da depremde hayatını kaybedenlerin sayısı 1458 kişidir. Ankara'dan deprem bölgesine yardım olarak 8 polis memuru, 200 çadır, 15 hastane çadırı ile ekmek gönderilmiştir *Boluda Deprem Hala Devam Ediyor. Şimdiye Kadar 1458 Ölü Tesbit Edildi* (8 Şubat 1944, sayı 1322). Akdağ'dan da felaketzedelere 549 lira yarım toplanarak Anadolu Ajansı vasıtasıyla gönderilmiştir (*Akdağ Madeninin Felaketzedelere Yardımı* 8 Şubat 1944, sayı 1322).

Genel Kurmay Başkanı Mareşal Fevzi Çakmak'ın emekli olup görevinden ayrılmasına *Büyük Asker Aziz Mareşalımız Fevzi Çakmak Tekaüt Oldu* haberiyle Kırklareli halkına duyurmuş ve Reisicumhur İsmet İnönü'nün bu konudaki düşüncelerine de yer vermiştir (14 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1315). Daha sonra *Orgeneral Salih Omurtak Genelkurmay İkinci Reisi Oldu* haberiyle Salih Omurtak'ın genelkurmay asbaşkanlığına gelmesine yer verilmiştir (14 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1316). Dönemin Belediye Başkanı'nın görevinden el çektirildiği (*Belediye Reisine İşten El Çektirildi* 1 Ağustos 1944, sayı 1372). Orgeneral Rüşti Akın'ın vefatı haberi de 15 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944 tarihli sayıda yer almıştır.

Yurtiçinden haberler veren gazete şehirlerin düşman işgalinden kurtuluşlarına da

yer vermiştir. Bunlardan birisi Adana'nın kurtuluşudur (*Güzel Adanamızın Kurtuluşu* 14 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1315). Hatay'ın anavatana katılışının 5. yıldönümü de *Güzel Antakyamızın Kurtuluşu* başlığıyla gazetede yer almıştır (28 Temmuz 1944, sayı 1371). İzmir Fuarının açıldığı bilgisini vererek II. Dünya Savaşı sebebiyle yabancı firmaların fuara katılmadığını, Kırklareli'nin ise peynir, kaşar ve bal gönderdiği belirtmiştir (*İzmir Fuarı Açıldı* 25 Ağustos 1944, sayı 1379).

İncelenen sayılarda görülmüştür ki *Ajans Haberleri* başlığıyla yurtiçi toplumsal haberlere de yer vermiştir. Ankara Ajansı'ndan alınmış olan haberlerden İcra vekillerinin Başvekil Şükrü Saraçoğlu reisliğinde toplanmaları ve Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nin Refah gemisi ile ilgili verdiği karara yer verilmiştir (14 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1315).

Kırklareli halkına verdiği yurtiçi ve yurtdışı haberlerle birlikte mevsim şartları ile ilgili bilgilendirmeler yaparak uyarılarda bulunmuştur. *Şiddetli Kar ve Kış* haberiyle 1944 kışının Kırklareli'nde ne kadar şiddetli geçtiği yağın şiddetli karın çiftçi için bereketli olduğuna değinilmiştir (21 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1317). *Haberim Oldu* başlığıyla yayınladığı haberlerde de hem Kırklareli hem de çevresinde olan toplumsal olaylara değinmiştir (1 Şubat 1944 Salı, sayı 1320). Çetin geçen 1944 kışı sonrası ilk cemrenin düşüşü ile baharın gelişinin müjdesini de *İlk Cemre Düştü* haberiyle vermiştir. Ancak cemrenin düşmesine rağmen soğuk havaların ve fırtınanın devam ettiğini ve odun kıtlığı nedeniyle Kırklareli halkının zorlanacağı bildirmiştir (22 Şubat 1944, sayı 1326); (*Odun İşlerimiz Odun Derdimiz* 29 Şubat 1944, sayı 1328).

1938 yılında Almanya'da inşa edilmiş olan gemimiz Trak vapuru Gelibolu'dan Bandırma'ya hareket ederken batmış ve 48 kişilik mürettebatın yarısı hayatını kaybetmiştir. (*En Güzel Gemimiz Trak Battı* 25 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1318). Şehit olan denizciler için üzüntülerini de aynı sayıda *Şehit Denizcilerimiz* başlığıyla bildirilmiştir. Gemlik'te Sümer İpek fabrikası işçileri ve memurları Anadolu Ajansı vasıtasıyla Trak gemisinin ölen mürettebatının ailelerine 245 lira yarım toplayarak ulaştırdığı görülmektedir (*Trak Şehitlerine Yardım* 8 Şubat 1944, sayı 1322).

Aynı sayıda *Yurddan Haberler* başlığıyla Antalya gazetesinden edinilen bilgiyle Antalya iline 33 yıldan beri ilk defa kar yağdığı ve 40-140 santime kadar yükseldiğine yer verilmiştir (25 İkinci Kanun 1944, sayı 1318).

İncelenen sayılarda görülmüştür ki Kırklareli idari kadrolarında meydana gelen değişimler ile ilgili bilgilendirmelerde bulunmuştur (*Raşit Talay* 25 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1318).

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın Kırklareli ilinde coşkuyla kutlandığı görülmektedir. Bir gün öncesinden Kırklareli halkının şehri Türk bayrağı ile süslediği belirtilmiştir. Bayram geçiş töreninde Halkevi temsil kolu, Ortaokul koro heyeti yanında Çocuk Esirgeme Kurumu'nun da yer alması dikkat çekmektedir. 23 Nisan sabahı 10.30 da başlayan törenlere Kırklareli valisi, mebusu, komutan, maarif müdürü, parti, belediye ve çocuk esirgeme başkanları katılmış ve bandonun çaldığı İstiklal Marşı'nı müteakip Maarif Memuru Vefik Sözen'in yaptığı açılış konuşmasıyla günün anlam ve önemine değinilerek

törenlere başlandığı görüşmüştür. Coşkuyla kutlanan bayramda maddi durumu iyi olmayan çocuklar da unutulmamış; verilen yemeğin ardından ücretsiz sinema gösterimi ile çocukların bayramı kutlanmıştır. Akşam 21.30'da Çocuk Esirgeme Kurumu yararına düzenlenen baloda da danslar ile kutlamalar devam etmiştir (*23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı* 25 Nisan 1944, sayı 1344).

15 Mayıs Pazartesi günü de Kırklareli halkının hava şehitlerine saygı için bir tören düzenlediği başta Kırklareli Valisi olmak üzere önde gelen yöneticilerin törende hazır bulunduğu belirtilmiştir. 19 Mayıs'ın tarihi önemine değinilmiş ve yapılan törenlerin coşkusu anlatılmıştır. 19 Mayıs nedeniyle Kırklareli Valisi Kazım Demirel'in Milli Şef İsmet İnönü'ye çektiği telgrafa yer vermiştir (19 Mayıs 1944, sayı 1351).

Çocuk Esirgeme Kurumu da 30 Ağustos Zafer Bayramı vesilesiyle balo düzenleyerek milli bayramlara verilen değeri göstermiştir (*30 Ağustos Balosu* 28 Temmuz 1944, sayı 1371).

İplik Geldi haberiyle İktisat Vekâleti'nden Kırklareli iline gönderilen iplikler sayesinde ipliksizlik yüzünden kurulamayan dokuma tezgâhlarının kurulacağı müjdesini Kırklarelilere vermiştir (14 Temmuz 1944, sayı 1367). Kırklareli'ne ayrıca gelen mallar arasında kavrama, çuval, boş teneke ve levha halinde tenekelikler bulunmaktadır. 4000 adet olan çuvallar kazalara ayrılarak dağıtılmıştır (*Vilayete Gelen Mallar* 25 Temmuz 1944, sayı 1370). *Çimento Geldi*, haberi ile şehre gelen çimentonun tevziatına bakkal Şükrü Hekim oğlu ile başlanacağını Kırklareli halkına duyurmuştur (13 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1393). *Bafra ve Büyük Kulüp Geldi*; haberiyle şehre sigara geldiğinin haberini okuyucularına bildirmiştir (13 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1393). Yine şehre gelen Poplin, Hint basması ve Mermerin dağıtımına başlanacağı (7 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, sayı 1399) tarihli sayısında *Basma Tevziatı* haberi ile duyurulmuştur. Ayrıca hükümetten gerekli izinleri alan bir firmanın Amerika'dan basma ithal edeceğinin duyurusu yapılmıştır (*Basma* 17 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, sayı 1402). Dar gelirli vatandaşlar için hane başına birer buçuk kilo şeker yardımı yapılacağı aynı sayıda *Dar Gelirlilere Şeker* haber başlığıyla yer almıştır. Unlu mamullerin İstanbul'da imal edilmesine başlanmasıyla makarna perakende satış fiyatı 70-75 kuruşa, pirinç ise toptan fiyatta 100 kuruşa kadar düşmüştür (*Makarna ve Şehriye* 17 Teşrin-i sâni (Ocak) 1944, sayı 1402).

Erbay dikiş kursunun Halkevi'nde yaptığı serginin bilgisini verirken 12 genç kızın 10 aylık eğitim sonrası ürettikleri gecelik, pijama, gömlek, perde, yatak takımları, çay takımları sergilenmiştir (*Erbay Dikiş Sergisi* 18 Temmuz 1944, sayı 1368).

Vilayet nahiye merkezlerinde açılması planlanan 100den fazla halk odasının da haberine *Halk Odaları* haber başlığıyla yer vermiştir (19 Eylül 1944, sayı 1386).

Gazetede okuyucudan gelen mektuplara, istek ve şikâyetlere de yer verilmiştir. Bunlardan birinde okuyucu Kırklareli sokaklarının bakımsız kalan bazı sokaklarından şikâyetçi olmaktadır (*Sokaklarımızın Hali* 13 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1393).

Gazetenin gezici köy muhabirlerinden Kofçaz halkının durumu ile ilgili bilgiler aktarılmıştır. Buna göre; Kofçaz halkı Hava Kurumu'na fitre konusunda, Kızılay ve Çocuk

Esirgeme Kurumu'na hububat yardımı konusunda önde olduğu gibi hububat vergilerini de toprak mahsulleri ofisine teslim etmiştir. Yöreye bir cami yapıldığı bir caminin de tamir edildiğini bu haber sayesinde öğrenmekteyiz. 1944 yılında sekiz adet mandıra açıldığını öğrendiğimiz nahiyede bunlardan yalnızca bir tanesinin kaşar peynir ürettiğini diğerlerinin beyaz peynir ürettiğini öğreniyoruz. Kofçaz'ın kaza olmasıyla Balkan köylerinin kalkınacağı düşüncesiyle temennilerde bulunulmuştur (*Kofçaz Nahiyesinde Faaliyet* 17 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1394).

Eskiden durumu maddi açıdan iyi olanların fakir çocukları sünnet ettirme geleneğinin Kırklareli'nde de var olduğu Karahalil Köyü'nde Hasan Ağa isimli şahsın yüz kadar çocuğa sünnet şöleni düzenleyip İstanbul'dan hafız getirterek mevlid okuttuğu, yemekler verdiği *Bir Hamiyet ve Hayır Eseri* adlı haberde yer verilmiştir (17 Teşrîn-i evvel (Ekim), sayı 1394).

Amerikalıların 60 dakikada bir ev inşa ettiği haberine yer veren gazete Moskova ajansından da Sovyetler Birliği'nin inşa ettiği üç oda, bir mutfak, bir sandık odası, bir banyo ve bir terastan (balkon) ibaret olan tek tip evlerle iskân sorununun çözüldüğü haberini vermiştir (*Daha Neler Göreceğiz* 20 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1395).

Cumhuriyet'in 21. yıldönümünün coşkuyla kutlanması için gün önceden hazırlıklar yapılmaya başlanmıştır. Bayram kutlamasının 28 Teşrîn-i evvel (Ekim) günü saat 13.00'ten 30 Teşrîn-i evvel (Ekim) Pazartesi gününe kadar devam edeceği ve saat saat neler yapılacağı halka duyurulmuştur (*Cumhuriyetimizin 21inci Yıldönümü Kutlama Programı* 24 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1396)

29 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1944 tarihli 1397 sayılı Cumhuriyet Bayramı sebebiyle 4 sayfa olarak yayınlanmış, Cumhuriyet'in anlam ve önemi üzerinde durulmuştur. Gazetenin ilk sayfasında Mustafa Kemal Atatürk ile İsmet İnönü'nün fotoğraflarına yer verilmiştir. 21 yıl içinde Cumhuriyetin geldiği noktaya, yapılan inkılaplara, eğitimin geldiği seviyeye değinilerek Cumhuriyetin gençlere beden, edebiyat ve musiki alanında kazandırdıkları ile ilköğretim davasına ayrıntılı yer verilmiştir.

3 Teşrîn-i evvel (Ekim) 1944 tarihli 1398 sayısında coşkuyla kutlanan Cumhuriyet Bayramı kutlamaları ile Vali Kazım Demirel ve İsmail Öztunalı'nın Cumhuriyetle ilgili söylemleri, mäsamereler ve Cumhuriyet balosu anlatılmıştır.

10 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1944 tarihli 1400ncü sayı hem hüznün hem de neşeyi bir arada barındırmaktadır. Kırklareli ilinin düşman işgalinden kurtuluşunun 22. Yıldönümü olması sebebiyle coşkulu geçmesi gereken gün Mustafa Kemal Atatürk'ün aynı gün ölüm yıldönümü olması sebebiyle buruk geçmektedir. Milli bayramların coşkuyla kutlanmasının yanında dini bayramların getirdiği manevi huzur ortamından Kurban Bayramı vesilesiyle bahsedilirken kurban derilerinin Türk Hava Kurumu için önemine değinilmiştir. Havacılığın ülkemiz için önemi gazetenin daha sonraki sayılarında yer aldığı görülmüştür (*Bayram ve Havacılığımız* 21 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1944, sayı 1403); (*Çelik Kartalları Üstün Olanlar Yaşıyor* 24 Teşrîn-i sâni (Kasım) 1944, sayı 1404).

Anıtkabir için TBMM'den kanun tasarısının çıktığı müjdesini 24 Teşrîn-i sâni

(Kasım) 1944 tarihli 1404 sayısında veren gazete, kabrin tahmini on bin liraya mal olacağına değinmiştir. Meclisin projeyi kabulü 3 safhada olmuştur. Türk'e ve Türk'ün Atasına layık bir anıt mezar yapmak kolay olmamıştır. Aynı sayıda komşu şehir Edirne'nin kurtuluş yıldönümü kutlamalarına da yer verilmiş ve Edirne'de bugün Sarayıçi mevkiinde bulunan Balkan Şehitliği'nin temellerinin o tarihte atılmaya başlandığı bilgisini vermiştir. Bu abidenin 26 Mart'a kadar tamamlanması düşünülmüştür (*Edirne Şehitleri Abidesi* 8 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1407).

Özdilek gazetesinden alınan habere göre Lüleburgaz'a serbest telefon şebekesi kurulması çalışmalarının başladığı öğrenilmiştir (*Lüleburgaz'ın İç Telefonu* 1 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944, sayı 1405).

Ülke içinde önemli gelişmeleri de Kırklareli halkı ile paylaşan gazete, Devrek'te zengin maden yatağının bulunduğunu ve İskenderun Limanı'nın açılışının olacağını da 19 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944 tarihli sayıda paylaşmıştır.

II. Dünya Savaşı yıllarının olumsuz koşulları ülkedeki inşaat sektörünü de olumsuz etkilemiş ve malzemelerin pahalılığı yüzünden sektör durma noktasına gelmiştir. Bu sebeple Amerika'ya sipariş edilen mallar içerisinde inşaat malzemeleri önemli rol oynamıştır. Çünkü Amerika'dan ülkemizdeki fiyatlardan yüzde altmış daha ucuza inşaat malzemelerini almak mümkün oluyordu (*İnşaat Malzemesi* 22 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944, sayı 1401).

Gazetede yerel şairlerin şiirlerine sıkça yer verilmiştir. Yar Gidemem (11 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1313); *Ayrılırken* (28 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1319); *Gurbet* 22 Şubat 1944, sayı 1326). Yurtiçinde yayın hayatına başlayan, devam eden dergi ve gazetelerden de sıkça bahsedilmiştir. *Özdilek* (14 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1315); *Damla* (18 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1316). Ayrıca Kırklareli ilinde gerçekleştirilen sosyal faaliyetlerin de duyurusu yapılmıştır. Düzenlenen konser, sergi, balo, tiyatro, konferanslar hakkında Kırklareli halkına bilgi verilmiştir (*Tiyatro Kumpanyası Gelecek* 28 Temmuz 1944, sayı 1371); (*Pınarhisar'da Kültür Seferberliği* 7 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, sayı 1399). Kırklareli ilinde bulunan tek sinema salonunun kapanmak zorunda kalmasına duyulan üzüntüyü sıkça dile getirerek şehrin sosyal ve kültürel faaliyetlere verdiği önemi dile getirmiştir. Çünkü şehirdeki sinema salonu halkın ilgisizliğinden değil giriş ücretlerinin az olması nedeniyle sinemanın varlığını devam ettiremediği belirtilmektedir (*Sinema Hadisesi* 17 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1394).

Gazetenin başyazarı Ali Rıza Dursunkaya zaman zaman yaptığı seyahatler sonrası gördüklerini de okuyucusuna aktarmıştır. Özellikle Edirne gibi komşu şehirdeki kültür varlıkları sıkça yazıya dökülmüştür.

3.3. Yardım Kuruluşları

II. Dünya Savaşı yıllarında Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay, Yeşilay ve Türk Hava Kurumu gibi yardım kuruluşlarının Kırklareli'ndeki çalışmalarına hız verdiği gözlenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda gazetede 87 haberin yardım kuruluşlarına ait olduğu belirlenmiştir. Yardım kuruluşları ile ilgili haberler içinde 42 haberle en fazla yer

alan Çocuk Esirgeme Kurumu olmuştur. Onu sırası ile 18 haberle Yeşilay, 14 haberle Türk Hava Kurumu ve 13 haberle Kızılay takip etmiştir.

30 Haziran 1921 tarihinde genel merkezi Ankara'da olmak üzere Türkiye Himaye-i Etfal cemiyeti adı altında bir kurum meydana gelmiş sonradan Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu adını almıştır. Kırklareli'nde ilk olarak 23 Nisan 1944 tarihinde 50 yataklı bir Çocuk Yuvası açılmıştır.²⁸ Çocuk Esirgeme Kurumunun en önemli eseri Kırklareli'nde bir çocuk yuvasının açılmasıdır.

19 ve 24 Mayıs tarihli gazetelerde Çocuk Yuvasına alınacak olan çocukların şartları Kırklareli Çocuk Esirgeme Heyeti Reisliği'nden yapılan duyuru ile verilmiştir. Buna göre Çocuk Yuvası iki bölümden oluşmakta ve *birinci kısım bir günlükten iki yaşına kadar olan bebekleri, ikinci kısım ise iki yaşından 7 yaşına kadar olan bebekler alınacaktır* denilmektedir (19-24 Mayıs 1944, sayı 1351-1353).

Kırklareli Çocuk Esirgeme Kurumu haberlerinin yanı sıra Lüleburgaz, Babaeski, Vize, Demirköy, Kofçağız ve Üsküp'teki şubelerin çalışmalarının bilgileri verilen haberlerin özellikle 23 Nisan Çocuk Bayramı'nın yaklaştığı Mart ve Nisan aylarında arttığı dikkat çekicidir. Bunda incelediğimiz 1944 yılının bir özelliği vardır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi 23 Nisan 1944 tarihinde Kırklareli Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı olarak çocuk yuvasının açılışının yapılacak olması da etken olmuştur. 23 Nisan günü fakir ve muhtaç çocuklara yemek verilmesi ve bütün çocuklara parasız sinema gösterimi, gürbüz çocuk yarışmasının yapılması örnek gösterilebilir (*24 Nisan Fakir Yavrulara Yemek; Çocuklara Sinema* 25 Nisan 1944, sayı 1344). Bu gibi özel günlerde Çocuk Esirgeme Kurumuna yardım sağlamak amacı ile piyango düzenlenmekte ve kurum rozetleri satılarak gelir sağlanmaya çalışılmaktadır (3 Mart 1944, sayı 1329).

Çocuk Esirgeme Kurumu'na yapılan yardımlar gazete aracılığı ile halka duyurularak örnek teşkil etmesi sağlanmaktadır. *Pancar Çiftçilerinin Çocuk Esirgemeye Yeni Bağışları* başlıklı haberde pancar ziraatı ile uğraşan Karıncak, Eriklice, Kapaklı, Dokuzhöyük, Karahıdır, Koruköy, Lefeci, Üsküp, Elmacık, Koyunbaba, Kızılcıkdere, Arızbaba, Erikler köyü ve merkez pancarcılarının Çocuk Esirgeme'nin aşevine 250 kilo şeker bağışladıkları yazılarak örnek davranışlarından dolayı tebrik edilmişlerdir (25 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, sayı 1318). 29 Şubat 1944 günü yapılan Çocuk Esirgeme Vilayet Merkez Kongresinde yapılan reis, kâtip ve veznedar seçim sonuçları verilerek gazetenin sahibi Ali Rıza Dursunkaya'nın reis ve yine gazetenin başyazarlarından Yüksek Mimar Talat Özışık'ın da reis yardımcısı oldukları bildirilmektedir (*Çocuk Esirgeme Vilayet İdare Heyeti*, 29 Şubat 1944, sayı 1328). 23 Çocuk Bayramı dolayısıyla düzenlene Gürbüz Çocuk Müsabakası ve kuruma yardım afişleri Nisan ayında artmaktadır (21 Nisan 1944, sayı 1343).

23 Nisan ana için aşk, baba için şefkat, yurt için kuvvet ve varlık kaynağı olan çocuğun bayramıdır. Yurtta ulusal şefkat ve yardımına muhtaç çocukları 23 Nisan Çocuk bayramı ve haftasında sevindirmek için Çocuk Esirgeme Kurumu'nu yardımlarınızla kuvvetlendiriniz.

28 A.R. Dursunkaya, a.g.e., C.1, s. 139-144.

5 Mayıs 1944 tarihli *Trakya'da Yeşilyurt* bu tarihten itibaren Çocuk Yuvasına kayıtların başladığını duyuruyordu (5 Mayıs 1944, sayı 1347). 1942 yılı Ağustos ayından itibaren resmen olmasa da Yeşilay çalışmaları Kırklareli'nde başlamıştı. Kırklareli'nde Yeşilay Kurumu olmamasına rağmen yapılan çalışmalar *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi tarafından halka duyurulmakta idi. Yaptığı bu görevden dolayı Yeşilay Umumi Kâtibi ve Gençlik Teşkilatı Reisi Ord. Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesine bir teşekkür yazısı yollamıştır (*Trakya'da Yeşilyurt* 14 Nisan 1944, sayı 1341-1391). Gazetede *Ne Güzel Haber* başlığı altında alkollü içkilere yapılan zamdan sonra satışlarda bir hayli azalma olduğu haberi Yeşilay ile ilgili verilen ilk haberdir (18 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, sayı 1316). Yeşilay ile ilgili konferans haberleri ile içkinin zararlarını anlatan özlü sözler ve şiirler de gazete haberleri arasındadır. “İçkiye dadanan insanların yeri vakitsiz ölüm veya cezaevi ve tımarhanedir. İçki insanın sıhhatinin, malının, evladının ve ahlakının en büyük düşmanıdır” (14 Mart 1944, sayı 1332).

Kırklareli Yeşilay Kurumu resmi olarak 6 Ekim 1946 yılında kurulmuştur.²⁹ I. Dünya Savaşında cephelede hava kuvvetlerinin önemi anlaşılmıştı. Cumhuriyetin ilanından sonra hiç vakit geçirmeden çalışmalar başlamış ve 4 Mayıs 1925 günü Türk Tayyare Cemiyeti açılmıştır.³⁰ Lüleburgaz ve Büyükkarıştıran'da Türk Hava Kurumu şubelerinin açılış haberi *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesindeki ilk haberdir (4 Şubat 1944, sayı 1321). Türk Hava Kurumuna nahiyelerden (İnce, Pınarhisar, Dereköy, Keşirlik, Polos, Üsküp, Merkez nahije) verilen üye aidat miktarları da yer alan haberler arasındadır (14 Nisan 1944, sayı 1341). Halka fitre ve zekâtlarını Türk Hava Kurumu'na vermeleri konusunda bilgilendirme görevini de *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi üstlenmiştir (5-15 Eylül 1944, sayı 1382-1385).

Kırklareli Yunan işgalinden kurtulduktan sonra Kızılay cemiyetinin bir şubesinin kurulma gereği ortaya çıkmıştır. 1927 yılı Mart ayında çalışmalar tamamlanarak Kırklareli Kızılay şubesi kurulmuştur.³¹ Kızılay ile ilgili haberler Kızılay Kongre ilanı seçilenlerin isimleri, Kızılay'ın topladığı yardımlar ve yardımı yapanların listelerini kapsamaktadır. Ayrıca 28 Ekim - 4 Kasım tarihleri arasında kutlanacak olan Kızılay haftası etkinlik programı ve üye kayıtları için davet ilanlarının bulunduğu haberler Ekim ayının haberleri arasında yer almaktadır (24-29 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1396-1397).

3.4. Sağlık ve Spor Haberleri

1944 yılı sağlık haberleri incelendiğinde 21 sağlık haberine rastlanmıştır. Bu gün özellikle genç neslin isimlerini dahi bilmediği çiçek, tifo, tifüs (halk içinde lekeli humma olarak bilinir), sıtma ve verem hastalıklarının tedavi şekilleri halka anlatılarak bu hastalıklardan korunma yolları anlatılmıştır. Özellikle çiçek ve tifüs salgınına karşı hastanede tedbirler alındığı ve çalışanlara tifüs aşısı yapıldığı vurgulanmıştır (28 Kânûn-ı sâni (Ocak)1944, sayı 1319).

Lekeli humma salgını hakkında bilgiler verilirken halkın rahatlaması için Ankara

29 Ali Rıza Dursunkaya, a.g.e., C. 1, s. 159.

30 A.g.e., s. 135-136.

31 A.g.e., s. 144.

Anadolu Ajansı'ndan alınan aşağıdaki habere yer verilmiştir (4 Şubat 1944, sayı 1321).

Haber aldığımızı göre 1944 son kanun ayı içinde bütün yurtda görülen lekeli humma sayısı 190'dır. Bu rakam geçen aya nazaran 67 fazlalık göstermektedir. Memleketin hiçbir yerinde salgın mevcut olmayıp vakalar münferit bir haldedir.

Tifüs aşularının İstanbul Kızılay Deposu aracılığı ile halkın yararlanması için eczanelerde satılmak üzere eczanelere dağıtıldığı haberi de ilk sahife haberi olarak gazetede yerini almıştır (7 Mart 1944, sayı 1330). Çiçek aşısı uygulamaları içinde sağlık memurlarının mahalle mahalle gezerak aşı bölgesindeki kişilerin dışarı çıkması engellemiş ve herkesin zorunlu aşı olması sağlanmıştır (5 Mayıs 1944, sayı 1347). Bir başka sayıda da *Sihhat ve İctimai Muavenet Vekâletinin Tebliği* başlığı altında hastalıktan korunmak için temiz olmak ve bitlenmemek gerektiği vurgulanmıştır (8-26 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944, sayı 1407-1412).

Verem hastalığı ile mücadelenin arttığı bu dönemde Erenköy ve Heybeliada Sanatoryumlarının yetersizliği üzerinde duran Ali Rıza Dursunkaya önemli olanın ciddi tedbirler alarak bunu önlemek olduğunu vurgulamıştır (21 Temmuz 1944, sayı 1369).

Hastahane ve Sihhatımız başlıklı yazısında Ali Rıza Dursunkaya hastahanelerin önemine değinerek hala eski usullerle çiçek, zatürre ve sıtma gibi hastalıkların tedavilerinin hala evde yapılmakta olduğundan söz ederek bunların kötü sonuçlarına değinmektedir (17 Mart 1944, sayı 1333).

Pensilin *Geliyor* başlığı altında tıp dünyasının en büyük keşfi pensilin ilacının Türkiye'ye gelmesinin beklendiği bilgisi sevinçle verilmiştir (29 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944, sayı 1413).

Gazetenin genellikle birinci sahifesinde *Spor ve Gençlik Hareketleri* başlığı altında verilen spor haberleri özellikle gençlerin spora teşvik edildiği ve sporun her dalı ile ilgili bilgi, müsabaka haberleridir. Kır koşularının yapılacağı tarihler, kazananların listeleri (1-2 Şubat 1944, sayı 1320,1321; 10-11 Şubat 1944, sayı 1331,1332), güreş seçme müsabakası duyuru ve sonuç haberleri (21 Mart 1944, sayı 1334), atış müsabakaları (11-13 Nisan 1944, sayı 1340-1342) gençlerin ilgisini çekecek haberlerdir. Ayrıca 23 Nisan 19 Mayıs gibi özel tarihlerde yapılan koşular, atış müsabakaları ve atletizm gösterileri ile Kırklareli'nde tam bir spor şenliği yaşandığı vurgulanmaktadır (25 Nisan 1944, sayı 1344).

Kırklareli Gençlik Kulübü sporcularının Vize, Lüleburgaz ve Edirne arasında yapılan futbol ve voleybol maçları hakkında da bilgiler verilmiştir. Tarihi Kırkpınar Güreşleri, Pınarhisar pehlivan güreşleri ile ilgili haber gazetenin Mayıs sayılarında yerini almıştır.

3.5. Ziraat, Hayvancılık ve Ekonomi Haberleri

Ziraat ve hayvancılık konusunda köylüye ve çiftçiye tavsiyelerde bulunulduğu, sorun yollarının arandığı haberler yer almaktadır. *Çiftçi Köşesi* ve *Ziraat Hayatımız* başlıkları altında meyve fidanlarının ekim, budama, gübreleme, haşaratla mücadele ve aşı zamanları anlatılmıştır (*Şubat Ayında Meyve Ağaçlarına Hizmet* 4 Şubat 1944, sayı 1321). Tarihinde

bağcılık, ipekböcekçiliği ve tütün tarımı ile tanınan Kırklareli ve yöresinde yeniden bu çalışmaların yapılması için halkın teşvik edildiği ve yol gösterildiği görülmektedir.

Hayvancılık konusunda Nisan ayından itibaren merkez ve ilçelerinde başlayan hayvan panayırı ilanları ve verilen önem dikkat çekicidir. Pınarhisar, Babaeski, Pehlivan köy, Çorlu, Vize, Lüleburgaz Hayvan Panayırları halkın en fazla ilgi gösterdiği panayırlardır. Hayvan hastalıkları hakkındaki uyarılar ve bilgilendirmeler sık sık gazete sayfalarındaki yerini almıştır. Arıcılığın ve ipekböcekçiliğinin yeniden canlandırılması teşvik edilerek dut fidanı ekilmesi tavsiye edilmekte ve ücretsiz dut fidanı dağıtılacağı duyurulmaktadır. İpekböceğinin vatanı ve tarihçesi anlatılarak bakımı hakkında yazılan yazılarla halk bilgilendirmeye çalışılmaktadır (Ekim, Kasım, Aralık 1944, sayı 1391-1413). Dut fidanı isteyenlerin listesi verilerek halkın ilgisi çekilmeye çalışılmaktadır. Bu konuda başarılı olduğu *İpek Börekçiliği Hakkındaki Yazılarımızın Uyandırdığı İlgi* başlığı ile verilen yazıdan açıkça anlaşılmaktadır (3 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, sayı 1390).

Toprak Mahsulleri Ofisi ve Zirai Donatım Kurumu'nun çiftçiye verdiği şeker pancarı, tütün ve zahire fiyatları ilanları duyuruları da gazete aracılığı ile Kırklareli çiftçisine ulaştırılmaktadır.

Ekonomi haberlerinin başında *Kırklareli'nin Bugünkü Zahire Borsasının Durumu* ile ilgili haberler gelmektedir (11 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944 sayı 1314; 3 Mart 1944 sayı 1329; 16 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944 sayı 1392). Türkiye'de kurulacak olan fabrika haberleri (*Kâğıt, kontraplak* 28 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1319; 28 Temmuz 1944, sayı 1371) ile Kırklareli ve çevresinde kurulan fabrikalar ilgi çeken haberler arasında yer almaktadır. Kırklareli'nde kurulacak olan şarap fabrikası haberi *Cumhuriyet Devrinde Vilayetimize İlk Asri Şarap Fabrikası* başlığı ile verilmiştir (18 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, sayı 1316). 1943 yılında yanan buz fabrikası yeniden yapılarak halkın hizmetine açılmıştır. Belediye Buz Fabrikası'nın açılış merasimi 25 Nisan ve 9 Mayıs tarihlerinde yapılmıştır. Verilen bilgilere göre *elli bin teneke hacminde olan fabrikada Kırklareli için çok önemli olan peynir ve kaşer korunuyordu yanan buz fabrikası bir an önce tamir edilmelidir* denilmekte ve açılıştan duyulan sevinç ifade edilmektedir (25 Nisan 1944 sayı 1344; 9 Mayıs 1944 sayı 1348).

3.6. Duyurular ve İlanlar

Yerel basının en önemli haber kaynaklarını valilik, belediyeler, ticaret ve sanayi odaları, bürokratlar, siyasi partilerin yerel şubeleri ve yöneticileri, yerel güvenlik birimleri amirleri gibi ekonomik ve siyasi güç merkezleri oluşturmaktadır.³² Nitekim *Trakyada Yeşilyurt* gazetesinin ikinci sahifesinde yer alan duyuru ve ilanlarda bu niteliktedir. Kırklareli İskân Müdürlüğü, Kızılay Şubesi, Belediye Başkanlığı, PTT Müdürlüğü, Defterdarlık, Tapu Sicil Muhafızlığı, Vilayet Daimi Encümeni, Üsküp Belediye Başkanlığı, Orman Bölge Şefliği, Emniyet Müdürlüğü, Müdde-i Umumi Reisliği, Askerlik Şubesi, İnhisar Müdürlüğü, Nafia

32 İncilay Cangöz (2003), "Yurttaş Gazeteciliği ve Yerel Basın", Habercinin El Kitabı Gazetecilik ve Habercilik, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, s.105.

Müdürlüğü, Vakıflar Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası, Ticaret Vekâleti ile Üsküp, Pınarhisar ve Vize'den verilen duyurular yer almaktadır. Böylece ilanlar ile halk ve resmi daireler arasındaki haberleşme sağlanmaya çalışılmıştır. Verilen iş ilanları ile ilgili duyurular genellikle kâtiplik, muhasebecilik ve mutemetliktir. Yerel basın özellikle mahalli yönetimlerde kamu yönetimiyle halk arasında bir köprü görevi üstlenmektedir. Bilgilerin aktarılması yoluyla veya çeşitli haberlerle, yorumlarla yöneticilerin belirli konular veya sorunlar hakkında dikkatleri çekilebilmektedir.³³

Bu ilanlar arasında defterdarlık, belediye, PTT ve Kızılay'ın ihale ilanları önemli yer tutmaktadır ki bunlarda hububat, giyim eşyası, ayakkabı, tamirat ve yol yapım ile ilgilidir. Askerlik şubesinin ilanları askerlik yoklaması duyurularıdır. İskân Müdürlüğü, yerlerini terk eden göçmenlerin isim listelerini vererek belirtilen zaman içerisinde evlerine dönmelerini istemektedir. Yardım kuruluşlarının kongreye davet ilanları da gazetede duyuruları arasında yer almaktadır.

İlanlar genellikle kayıp edilen eşyalar için verilmektedir. Bunların arasında diploma, mühür, ehliyet, okul karnesi ve banka cüzdanı ilanlarına sık sık rastlamaktayız. Az da olsa satılık bağ ve satılık ev ilanı mevlit ve müsamere davetlerinin yanı sıra doğum, evlilik, nişan tebrikleri ve vefat ilanları da gazete aracılığı ile halka duyurulmağa çalışılmıştır. Yurdun genelini ilgilendiren önemli görevlerin atamaları ile Kırklareli doğumlu olan ya da uzun süre Kırklareli'nde görev yapanların tayin, terfi ve atama haberleri verilen duyurular arasında yerini almıştır.

SONUÇ

Basın tarihi incelendiğinde görülmektedir ki, gazetelerin çok büyük bir bölümü yerel olarak doğmuştur. Yerel basın, yayımladığı haberler, fotoğraflar, ele aldığı sorunlar, sosyal ve kültürel etkinliklere ilişkin aktardığı bilgilerle “yaşanan yer” duygusunu, yaşadığı yerin bir parçası olduğu düşüncesini kazandırmaktadır. Ayrıca yerel gazetelerin işlevleri, görevleri ve sorumlulukları, en az yaygın gazeteler kadar önemlidir. Yerel basın organları bulunduğu yerin aynasıdır. O yöredeki halkın hem gözü hem de kulağıdır. İşte bu nedenle yerel gazeteler ve diğer yayın organları buldukları yörelerde çok önemli bir yer tutar. Yayınlandığı yörenin sorunlarını dile getiren yayın organları yörenin gündemini oluştururken kamuoyu yaratılmasına da katkı sağlarlar.

1944 yılını incelediğimiz *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi de Kırklareli'nde 1925 yılından itibaren bu görevleri üstlenmiş büyük bir ehemmiyete sahiptir. Bu çalışmanın konusunu da gazetenin 1944 yılında çıkan sayıları oluşturmaktadır. Bu sayılarda yer alan haberler çoğunlukla II. Dünya Savaşı ve savaşın Türkiye'ye ve diğer ülkelere etkileri, toplumun ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alandaki sorunları ile ilgilidir. Ayrıca gazetenin başyazarı Ali Rıza Dursunkaya tarafından dönemle ilgili sorunlara ilişkin eğitici yazılar

33 Ahmet Kalender (2002), “Demokrasilerde Yerel Basının Önemi”, Yerel Gazetecilikte Meslek İçi Eğitim, İstanbul: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, s. 60.

yayınlanmıştır. Bu yazılarda başta siyasi konular olmak üzere eğitim, spor, yardım kuruluşlarının faaliyetleri, tarım ve hayvancılık gibi pek çok konuda halka bilgiler vermiştir.

Trakya'da Yeşilyurt gazetesi hükümet tarafından yürürlüğe konulan kanunları, kararları ve yönetmelikleri Kırklareli halkına duyurulmasında önemli bir araç olmuştur. Gazete; Anadolu Ajansı'ndan elde ettiği bilgileri de yayınladığı için halkın Ankara'daki gelişmelerden haberdar olmasını sağlamıştır. Ayrıca ülke genelinde çıkan diğer dergiler ve gazeteler ile ilgili de çok sayıda haber okuyucular ile paylaşmıştır.

Üzerinde önemle durulan konuların başında yardım kuruluşları ile ilgili haberler gelmektedir. Bunun nedeni savaşın getirdiği sıkıntılar ve bunlardan etkilenenlerin en çok çocuklar olduğudur. Çalışmaya konu edilen sayılarda Kızılay, Yeşilay, Türk Hava Kurumu, beslenmeye ve barınmaya muhtaç olan kimsesiz çocuklara yardım eden Çocuk Esirgeme Kurumu başta olmak üzere pek çok haberler yayınlanmıştır ve bu haberlerde Ramazan ayı ve bayramı gibi manevi ve özel günlerde zekâtların ve fitrelerin bu kurumlara verilmesi ile ilgili halkın desteği istenmiştir. *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi aracılığı ile yardım kuruluşlarının faydaları halka anlatılmaya çalışılmış ve üye olmaları yönünde telkinlerde bulunulmuştur.

Ayrıca Kırklareli halkevi ve diğer halkevlerinin faaliyetleri ile ilgili de çok sayıda habere gazetede yer verilmiştir. Çeşitli törenlerin ve kutlamaların yapıldığı bu kurumlarda ayrıca eğitici faaliyetlerde (tiyatro gibi) gerçekleştirilerek halk bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. İklimi ve coğrafyası ile tarım ve hayvancılığa çok uygun olan Kırklareli'nde halkın temel geçim kaynağı oluşturan bu alan ile ilgili de eğitici ve öğretici çok sayıda ziraî bilgi gazetede okuyuculara sunulmuştur. Halka; modern sebze ve meyve yetiştiriciliği, bağcılık ile ilgili notlar, aşı metotları, hayvan hastalıkları ve korunma yöntemleri hakkında detaylı ve bilimsel bilgiler verilmiştir. Gazetede ayrıca halk açısından önemli bir etkinlik olan *Hayvan Panayırı* ve bu panayırılara katılım koşulları ile ilgili bilgilendirme sağlanmıştır. *Trakya'da Yeşilyurt* Gazetesinde Kırklareli ile ilgili haberlerin yanı sıra çevre iller ve ülke ile ilgili hava durumu, kaza, deprem vb. konularla ilgili haberlere yer verilmiştir.

Gazetede siyasi haberlere çok sık yer verildiği, bu haberlerin genellikle gazetenin ilk sayfasında okuyucularla paylaşıldığı ancak bazı sayılarda gazetenin ikinci sayfasında yer aldığı görülmüştür. Özellikle II. Dünya Savaşı ile ilgili haberler, Cumhuriyet Halk Partisi ve faaliyetleri, ülkenin içinde bulunduğu siyasi durum ve İngiltere, Bulgaristan, İtalya ve Almanya gibi diğer ülkelerin durumu ile ilgili yazılar siyasi haberler olarak öne çıkmaktadır. Savaşın Kırklareli iline olan sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri de gazetede yayınlanmıştır. Çiftçilerin yaşadıkları zorluklar, işsizlik, ekmek karnesi uygulaması ve yardıma muhtaç çocukların sayısının artması, vb. haberlere gazetede sıkça rastlanmaktadır. Bunların yanı sıra Köy Enstitüleri'nin faaliyetleri, aşevlerinin kurulması ve sayılarının artması, muhtaçlara ve felâketzedelere yapılan yardım haberleri de okuyucularla paylaşılmıştır. Gazetede spor haberlerine de geniş yer ayrılmıştır. İl ve ülke genelinde atletizm, koşu, futbol, atıcılık ve güreş gibi alanlarda yapılan spor müsabakaları ve bu müsabakalarda kazanılan başarılar ile ilgili haberler okuyuculara ulaştırılmıştır.

Gazetede yer alan duyurular ve ilânlar dönem ile ilgili önemli bilgiler sağlamaktadır. Satılık ilânları, gazete ve dergi ilânları, panayır ilânları, kayıp ilânları ve çeşitli kurum

ve kuruluşların yaptıkları duyurular ile halka yardımcı olunmaya ve bilgilendirilmeye çalışılmıştır.

Yerel basının temel özelliği yayımlandığı yörede, bireylerin sorunlarını çözmelerine yardımcı olmak, bireyler arasındaki ilişkilerin olumlu yönde gelişmesini sağlamak, yerel düzeydeki kamuoyunun oluşmasına katkıda bulunmak ve bu arada yerel yönetimleri bir ölçüde denetleyerek, eleştirerek kamu görevi yapmaktır. Bunun için yöre halkının değerlerini tanımak çok önemlidir. Çünkü hiçbir yaygın basın gazeteciliği ya da çalışanı, yöre halkını yerel basın çalışanı kadar tanıyamaz. Bu çok önemli bir özelliktir. Yörenin özelliklerini en ince ayrıntısına kadar yörenin gazetecisi, yerel gazeteci bilir. Yerel gazeteler yayımlandıkları yörelerin hatta ilçelerin insanlarıyla iç içedir. O yörenin bütün sorunları içinde yoğrulmakta ve okur-gazete ilişkisi çoğu kez aile yakınlığı ve ilişkileri boyutlarına kadar varmaktadır. Ulusal gazetelerin bir türlü aşamadıkları noktalar bunlardır. *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi de verdiği yerel ve ülkesel haberler ile bu görevlerini yerine getirmiştir. Dönemin zorlu şartlarında yayın hayatına devam etmesi ile hem yayımlandığı Kırklareli ili ve Trakya Bölgesi açısından hem de Türkiye açısından son derece önemli bir kaynaktır. Bu çalışmada 1944 yılı ile sınırlı tutulmuştur. Gelecek araştırmalarda gazetenin diğer yıllarının ve sayılarının da incelenmesi literatüre sağlayacağı katkı açısından son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

a-Gazeteler

Trakya'da Yeşilyurt (1944): 11 Kânûn-ı sâni (Ocak), 14 Kânûn-ı sâni (Ocak), 18 Kânûn-ı sâni (Ocak), 21 Kânûn-ı sâni (Ocak), 25 Kânûn-ı sâni (Ocak), 28 Kânûn-ı sâni (Ocak) 1944, 29 Kanûn-ı sâni (Ocak) 1944, 1 Şubat 1944, 4 Şubat 1944, 8 Şubat 1944, 15 Şubat 1944, 22 Şubat 1944, 29 Şubat 1944, 3 Mart 1944, 7 Mart 1944, 14 Mart 1944, 17 Mart 1944, 21 Mart 1944, 31 Mart 1944, 11 Nisan 1944, 14 Nisan 1944, 21 Nisan 1944, 25 Nisan 1944, 5 Mayıs 1944, 9 Mayıs 1944, 16 Mayıs 1944, 19 Mayıs 1944, 24 Mayıs 1944, 6 Haziran 1944, 9 Haziran 1944, 16 Haziran 1944, 30 Haziran 1944, 8 Temmuz 1944, 14 Temmuz 1944, 18 Temmuz 1944, 21 Temmuz 1944, 25 Temmuz 1944, 28 Temmuz 1944, 1 Ağustos 1944, 4 Ağustos 1944, 8 Ağustos 1944, 11 Ağustos 1944, 15 Ağustos 1944, 18 Ağustos 1944, 25 Ağustos 1944, 5 Eylül 1944, 8 Eylül 1944, 12 Eylül 1944, 19 Eylül 1944, 29 Eylül 1944, 3 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, 6 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, 8 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, 10 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, 13 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, 17 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, 20 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, 24 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, 28 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, 29 Teşrin-i evvel (Ekim) 1944, 3 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, 7 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, 10 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, 17 Teşrin-i sâni 1944, 18 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, 21 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, 24 Teşrin-i sâni (Kasım) 1944, 1 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944, 8 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944, 19 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944, 22 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944, 29 Kânûn-ı evvel (Aralık) 1944.

Trakya'da Yeni Işık: 1 Ocak 1926.

b-Telif-Tetkik Eserler

AKŞİN, Sina, (2003), *Yakınçağ Türkiye Tarihi, I. Cilt (1908-1980)*.

ATABEY, Figen, (2014), İkinci Dünya Harbi Öncesi Türk-İngiliz-Fransız Ortak Deklarasyonu, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 7, S. 31, s. 296-303.

BİÇER, Murat, (2005), *II. Dünya Savaşında Türkiye Kamuoyu (1939-1945)*, Kütahya, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BOZKURT, Eshabil, Doğruöz, V. Türkan, Çavdar, Esra, (2016). “Trakyada Yeşilyurt Gazetesine Göre 1944 Yılında II. Dünya Savaşı ve Kırklareli”, Kırklareli, KLUBAP/062 Numaralı Proje, Kırklareli Üniversitesi.

CANGÖZ, İncilay, (2003), *Yurttaş Gazeteciliği ve Yerel Basın*, (Ed. Sevda Alankuş), *Habercinin El Kitabı Gazetecilik ve Habercilik*, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları.

DURSUNKAYA, Ali Rıza, (1947), *Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik*, Yeşilyurt Basımevi: Kırklareli, C. 2.

DURSUNKAYA, Ali Rıza, (1948), *Kırklareli Vilayetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik*, Yeşilyurt Basımevi: Kırklareli, C. 1.

DURSUNKAYA, Orhan, (30 Ağustos 1990), Kırklareli İl Halk Kütüphanesi Açılış Konuşması.

GİRGİN, Atilla, (2009), *Türkiye’de Yerel Basın*, İstanbul: Der Yayınları.

KALENDER, Ahmet, (2002). “Demokrasilerde Yerel Basının Önemi”, *Yerel Gazetecilikte Meslek İçi Eğitim*, İstanbul: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.

KAYRA, Cahit, (2011), *Savaş, Türkiye, Varlık Vergisi*, İstanbul, Tarihçi Kitabevi.

ÖKTE, Faik, (1951), *Varlık Vergisi Faciası*, Nebioğlu Yayınevi.

ÖZGÜLDÜR, Yavuz, (1999), “İkinci Dünya Savaşı’nda Türk Dış Politikasını Belirleyen İki Antlaşma ve Sonuçları: Türk-İngiliz-Fransız İttifak Antlaşması ve Türk-Alman Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması”, *Altıncı Askeri Tarih Semineri Bildirileri II*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, s. 83-93.

ÖZTÜRK, Erdoğan, (2004), *II. Dünya Savaşı Yıllarında İzmir’de Beslenme Sorunu ve Karaborsacılık*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir.

ÖZLÜ, Hüsnü, (2012), “Arşiv Belgelerine Göre, İkinci Dünya Savaşı’nda İzmir ve Trakya’nın Savunmasına Yönelik Türk-İngiliz Heyetlerinin Görüşmeleri ve Alınan Önlemler”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, C. XII, S. 24, s.233-253.

SAV, Sedat, (2008). *Türkiye'nin II. Dünya Savaşına Filen Girmemesinin İç ve Dış Toplumsal Etkileri ve Sonuçları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

SÖNMEZ, Şinasi, (2011), "İkinci Dünya Savaşında Türk Hükümetlerinin Temel Gıda Maddelerinin Temini Konusunda Aldığı Tedbirler", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı 47, s 599-629.

Türk Subaylarının İkinci Dünya Harbi Hatıraları (1999), Gnkur. Basımevi, Ankara.

WEİSBAND, Edward, (1974), *II. Dünya Savaşında İnönü'nün Dış Politikası*. çev. M. Ali Kayabal, İstanbul: Milliyet Yayınları.

YALÇIN, Osman, (2012), "Varlık Vergisi Kanunu ve Uygulaması", *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, C. 1, S. 1, s. 313-354.

YAVUZ, Nuri, (1999), "İkinci Dünya Savaşında Almanların Balkanlar'a girmesi ve Türk-Alman Münasebetlerine Tesiri", *Altıncı Askeri Tarih Semineri Bildirileri I*, Ankara: Genelkurmay Basımevi, s. 152-164.

YILMAZ, Mustafa, (2010), *Atatürk Sonrası Dönemde İç Politika Olayları (1938-Günümüze)*, Atatürk ve Türk İnkılâp Tarihi, Ankara: Siyasal Kitabevi.

1926-1927 Devlet Sâl-nâmesi. Matbaa Müdüriye-i Umumiyesi Neşriyatından 2. (Basım yeri ve yılı bilinmiyor).

c. Arşiv Belgeleri

BCA, Tarih: 03.10.1939, Sayı: 2/12084, Dosya:68-31, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 88.97.6.

BCA, Tarih: 09.03.1940, Sayı: 2/13021, Fon Kodu: 30.18.1.2, Yer No: 90.23.2.

Ekler

Ek 1: Orhan Dursunkaya'nın konuşması

30 Ağustos 1990 günü Kırklareli İl Halk Kütüphanesi'nde düzenlenen toplantıda

Orhan Dursunkaya tarafından yapılan konuşma

31 Ağustos 1990

Sayın Kırklarelililer,

Kırklareli kültüründe öteden beri var olan birikimi tanıtmaya yönelik dikkat çekici çalışmaları uzaktan uzağa merak ve heyecanla izliyoruz.

Kırklareli'nin sosyal tarihinde, edebiyatında, musikisinde, folklorunda, cemiyet hareketlerinde çalışmalarıyla yer alan, önemli izler çizen, ölmez kaynak eserler veren isimleri çevreye daha yakından tanıtmak için çalışmalar yapıyor.

Kırklarelili aydınların, Türk Basın Birliği Kırklareli Şubesinin, Kırklareli Kültür ve Dayanışma Derneği ile İl Kültür Müdürlüğü'nün bu çalışmaları birlikte yürüttükleri görülüyor.

Basının, bu arada Gerçek Gazetesinin de bu çalışmaların haberlerini, araştırma ve incelemelerini büyük bir ilgi ile yayınlayarak katkılarda bulunduğunu görüyoruz.

Sınır boyunda unutulmuş gibi gözüken Kırklareli'mdeki bu hareketlilik, şehrimiz için çok ümitli işaretler vermeğe başlamıştır.

Bu çalışmalar arasında, Trakyada Yeşilyurt Gazetesi ile onun kurucusu ve devamlı başyazarı, babam Ali Rıza Dursunkaya için düzenlenen bu anma toplantısında bana da söz verildi. Bunun için toplantıyı düzenleyenlere teşekkürlerimi sunarım.

ÖZYAŞAMI:

Ali Rıza Dursunkaya, 1890 yılında Amasya'da doğdu. Babası 93 Harbi denilen 1877-1878 savaşlarında Artvinden Amasya'ya göç eden Kamil Efendi, annesi de yine Artvinli olan Neyire Hanımdır.

Kamil Efendi süvari jandarma yüzbaşı olarak Kırklareli'ne atandığı sıralarda küçük Ali Rıza 4-5 yaşlarında idi.

Rüştiyeyi Kırklareli'nde, liseyi Edirne İdadisinde okuduktan sonra gittiği Darülfünun Edebiyat bölümünde son sınıfta iken babasının ölümü üzerine tahsilini yarıda bırakarak ailesinin bulunduğu Babaeski'ye döndü.

O günlerde Rumeli, Trakya ve Kırklareli için acı günler başlamış, Yunan Harbi, Balkan Savaşı ve bunların getirdiği faciaların arkasından nihayet Birinci Cihan Harbi ile Osmanlı İmparatorluğu'nun son günleri gelmiştir.

O zamanki adı ile Kırk Kilise'de okul günleri, mezarı halen Aşağıpınar'a giden yoldaki mezarlıkta bulunan annesinin, birkaç yıl sonra da babasının ölümü, bu gün Bulgaristan sınırları içinde kalan Vasilikos kazası tahrirat katipliği, evlenmesi, Kırkkilise Tedrisat-ı İptidaiye müfettişliği, gönüllü olarak askere gidişi, gümüş harp madalyası ile taltif, Kırkkilise İhtiyat Zabitan Teavün Cemiyeti reisliği, Trakya ve Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti azalığı, Yunan işgali üzerine gittikleri Bulgaristan'da Kırcaali Kazası Mekatib-i İslamiye Müdürlüğü, orada Rodop Kazası İslam öğretmenleri için açılan kurs müdürlüğü, Kırklareli'nin milli kuvvetlerce geri alınmasından yedi gün önce bu görevinden ayrılıp Kırklareli'ne eski görevi olan ilk öğretim müfettişliğine dönmesi, 1923 yılı Eylül ayında

bu görevden ayrılarak serbest çalışma hayatına girmesi, 1925 yılında Kırklareli adındaki gazeteyi yayınlamağa başlaması ve Cumhuriyet dönemindeki sosyal çalışmaları yaşamının belli başlı dönemleri ve durak noktalarıdır.

1945-1946 yıllarında Tarih eserini yayınlaması ve ilk cildini çıkarması, gazetede yayınlamaya devam etmesi, yaşının ileri aşamalarında onun başlıca uğraşı olmuştur.

1956 yılında başlayan rahatsızlığına çare bulamamış ve 1957 yılının 15 Şubat günü ikinci zamanı, İstanbul Fatih'teki evinde vefat etmiştir. Öldüğü sırada 67 yaşında idi.

Gençliğinden başlayıp Kırklareli'nin Yunanlılardan geri alınmasına kadar olan dönem, babamın da içinde bulunduğu Kırklarelili aydınların en çetin en zorluklarla geçen mücadele günleri olmuştur.

Bu dönem adları artık tarih olmuş vatanseverlerin çok büyük özveriyle kahramanlıklarıyla doludur. Zaman olmuş ailelerini geride bırakıp silah elde savaşlara katılmışlar, zaman olmuş yaralanmış, sakat kalmışlardır. Kimileri de şehit olmuşlardır.

Bin bir zorlukların arasından sıyrılarak çıkmasını bilen bu kuşak bizlere pırıl pırıl aydınlık ve mutlu günleri hediye etmiştir.

Trakya ve Kırklareli'nin milli mücadelesinde yer alan bu adlı adsız kahramanların birçoğunu beş altı yaşlarından itibaren tanımak fırsatı buldum.

Babam çok zaman, bu mücadele arkadaşları ile olan toplantılarına, sohbetlerine beni de götürürdü. Konuşmalarını anlayacak yaşlarda değildim ama kendilerinin yakınında olmaktan zevk duyardım.

Sonraları kendilerini daha iyi tanıdım.

Bunlardan, ticarethanesinin unvanından esinlenerek Hanımlar Pazarı diye anılan bir Ali Rıza Orhon, bir Doktor Mehmet Can Yeniley, bir Köylü Pazarı sahibi Nail Bey, bir buzhane müsteciri Şükrü Perese yakından tanıdığım ve görüştüğüm kişilerdi.

Bir Alagüneli Aziz Bey vardı. Birinci Cihan Harbinin Galiçya ve Çanakkale cephelelerinde aldığı beş kurşun yarasını vücudunda taşıırken İhtiyat Zabitleri Teavün Cemiyetinin kâtibi sıfatıyla, iç ve dış düşmanlara karşı çetin mücadelelere girmişti.

Bir Sabri Çağpar vardı, tütüncü dükkânı çalıştırırdı. Üsteğmen rütbesiyle Ruslara karşı savaşlara katıldığı sırada yaralanmış ve sakat kalmıştı, kendisine Topal Sabri denilirdi.

Ve bir Dingiloğlu Şevket Bey vardı. Trakya-Paşaeli teşkilatında, Kırklareli savunmasında önemli roller almıştı. Aynı şekilde bir şekilde bir Şevket Ödül Bey, o dönemin en çalışkan ve etkili bir teşkilatçısı ve yöneticisi idi.

Şahsen tanımak ve tanışmak fırsatını bulduğum bu kahramanlar arasında, Trakya savunmasında 49. Süvari Tümen komutanı olan Albay Şükrü Naili Bey vardı. Ben çok küçükken kendisini tanıdığımda Paşa olmuştu. İşte o, Mütareke döneminin bin bir kargaşası içinde Kırklareli savunmasına vatanseverlerin katılmasını sağlamış, onları o zaman milli harekete karşı olan İstanbul Hükümetinin ve yerel yöneticilerin baskılarında korumuş, böylece milli hareketi güçlü tutmuştu.

Bu Kişilerin hepsi ve tanımadığım diğerleri, gerek Trakya'da ve Kırklareli'nde, gerekse Yunan işgali üzerine gittikleri Bulgaristan'da ve İstanbul'da mücadelelerini kahramanca yaptılar, kahramanca yaşadılar ve alçak gönüllü yaşamlarını, Kırklareli semalarında ışıklar bırakarak birer efsane kahramanı gibi tamamladılar.

GAZETECİLİĞİ:

Ali Rıza Dursunkaya, Kurtuluş ile başlayan mutlu dönemde, özlediği yazarlığa kavuşmak için gazete çıkarmaya karar verdi.

Bunu, Kırklareli tarihi ile ilgili eserinin ikinci cildinde şu şekilde anlatmaktadır:

“1925 yılı 31 Ağustosunda, o zaman Halk Fırkası mutemedi ve Türk Ocağı Reisi bulunan, eski ilk tedarisat müfettişlerinden Ali Rıza (Dursunkaya), Kırklareli adında bir gazete çıkarmağa başlamıştır.”

Gazete, 9 Eylül 1341(1925) tarihli ikinci sayısındaki, “Gazetemizin Mesleği” başlıklı yazıda amacı şu satırlarla belirtmiştir:

“Gayemiz memlekete hâdim olmak, terakki ve teceddüt yolunda mücahedede bulunmaktır.”

Yine aynı yazıda:

“Siyasetteki mücahedemiz, bir gün mübarek bayrağımız altında tam bir istiklâle mazhar olan yurdumuz halkının bilâ tefrik minnet ve şükran hisleriyle merbut bulunduğu büyük Halâskâr Gazimizin çizdiği yolun âciz bir yolcusu olmaktır.”

Gazete, 30 Kasım 1927 gününe kadar iki yıl iki ayı geçen bir süre içinde Kırklareli adı ile Kırklareli Vilâyet Matbaasında basılmıştır. O yıl resmi bir vilâyet gazetesi çıkarılması Vilâyet Daimi Encümenince kararlaştırılınca, 30 Kasım 1927 tarihinden sonra 163. sayısından itibaren Trakya'da Yeşilyurt unvanı ile yayınlanmaya başlamıştır. Bu tarihten itibaren de Edirne Vilâyetinin satılığa çıkardığı baskı makineleri satın alınarak kurulan Yeşilyurt Matbaasında basılmıştır.

Gazetenin yayınlanması aralıksız sürmüştür.

Ali Rıza Dursunkaya'nın 1957 yılı Şubat ayında vefatı üzerine gazetenin yayınlanmasına kız kardeşinin eşi Rıza Tagal tarafından devam edilmiştir. Rıza Tagal'ın 1969 yılı Aralık ayında vefatından sonra oğlu Mehmet Tagal yayını sürdürmüştür.

Bir süre sonra şehirdeki diğer gazetelerin sahipleri ile bir ortaklık halinde yayına devam edilmiştir. Ancak bu ortaklık ta sürekli olmamış ve gazetenin kullanımı başka kişilere devredilerek Ali Rıza Dursunkaya'nın elli yedi yıllık dönemi fiilen sona ermiştir.

Trakyada Yeşilyurt hâlen yayını sürdürmektedir.

Bu gün bu gazetenin, altmış beş yıl önce yayın yaşamına başlarken açıkladığı, "Büyük Halâskâr Gazimizin çizdiği yolun âciz bir yolcusu olmak" ilkesinin hâlen geçerliliğini koruyup korumadığı hakkında bir bilgimiz ve izlenimimiz yoktur.

Trakyada Yeşilyurt gazetesi, rahmetli Ali Rıza Dursunkaya'nın ve yakınlarının yönetiminde olduğu elli yedi yıllık süre içinde, yeni Türk Devletinin demokrasi, milliyetçilik, lâiklik ve devrimcilik ilkelerine bütün içtenliği ile bağlı kalmıştır.

Gazete, yeniliğe ve ilerlemeye açık görüşleri ve ilkelerine bağlılığı ile bir okul olmuştur.

Bu gün, Kırklareli'nin kültür yaşamında adı pek çok kalem sahibi aydınlarımız, ilk fikir hareketlerini, ilk heyecanlarını ve mücadelelerini bu gazetenin sütunlarında açıklamak fırsatını bulmuşlardır.

Gazetenin, Ali Rıza Dursunkaya'nın koyduğu ilkelere göre yayınladığı ilk dönemde sütunlarında yer alan imza sayısını şu anda belirleyemiyorum ama bu sayının 80-100 arasında olduğunu tahmin edebiliriz.

Bu yazarlar gazetenin sütunlarında tam amatörce bir heyecanla eserlerini sunmuşlardır.

Siyasi yazıların büyük bir çoğunluğu gazetenin başyazarı Ali Rıza Dursunkaya tarafından yazılmıştır.

Bunun dışında pek çok değişik konularda pek çok yazılar yazılmıştır. Bunlar, sanat ve folklor incelemeleri, tarihsel olayların açıklanması veya anıları, şiirleri hikâyeler, denemeler, üniversite tez çalışmaları, arkeoloji, Bulgaristan Türkleri, Rumeli ile, sağlıkla, eğitimle, sporla ve diğer toplum olayları ile ilgili yazılar, bir zamanlar gerçekten zengin kültür hareketlerinin kaynağı olan eski Halkevlerinin çalışmaları ile ilgili olarak

Yeşilyurt'un sayfalarında yer almışlardır.

Bu yazılar arasında Ali Rıza Dursunkaya'nın uzun yıllar öncesinden topladığı notlarla anılarının oluşturduğu Kırklareli tarihi ve kültürü ile ilgili yazılarını da hatırlamak gerekir.

Yeşilyurt sütunlarında ölümsüzleşen bu yazı sahiplerinden bir çoğunun adlarını hatırlayabiliyorum.

Eski yazarlar, daha gençler diye bir ayırım yapmadan, aklıma gelenleri sayıyorum :

Vahit Lütfi Salcı, Halide Nusret Zorlutuna, Uluğ Turanlıoğlu, Mustafa Şerif Alyanak, Abdurrahman Altuğ, Refet Rodoplu, Şerif Baykurt, Ali Coşkun Yanardağoğlu, Ziya Güney, Mahmut Ragıp Gazimihal, Rıza Tagal, Necmettin Deliorman, Nazif Karaçam, Nafi Atuf Kansu, Kâmil Tomruk, Etem Ütük, Eşref Gürdal, Niyazi Akıncioğlu, Jale Aydonat, Mustafa İlhan, Hayri Gürsu, Mimar Talât Özışık, Şevki Gemicioğlu, Ziya Bayraktar, Dr.Suat Vural, Dr.Nazmi Tunçay, Orhan Dursunkaya, Salâhattin Ünsal, Mustafa Ege, Hüseyin Özger, Sadiye Aydonat, Orhan Pirlar, Şevki Pazarıcı, Halil Alpçelebi, Semih Erkmen, Necdet Balcı, Kürşat Yanardağoğlu.

Trakya'da Yeşilyurt'la ilgili bu sözlerimi bitirirken şunu da açıklamak istiyorum :

Bu gün Türkiye'de 1232 adet gazete çıkmaktadır ve Yeşilyurt gazetesi, yaş sıralamasında, Yeni Adana, Antalya, Ayvalık, Bartın, Cumhuriyet gazetelerinden sonra altıncı sırada yer almaktadır.

KİTAPLARI :

Ali Rıza Dursunkaya'nın basılmış iki kitabı vardır. Biri Yunanlıların Trakya'yı ele geçirmeleri üzerine Milli Hükümetin, Trakya Paşaeli Cemiyeti mensuplarına Bulgaristan'a geçmelerini bildirmesi üzerine gittiği Kırcaali kasabasında yazdığı bir hikaye kitabıdır.

“ Muhacir Muallimin Hikâyeleri” başlığını taşıyan bu kitap, Sofya'da Ahali Gazetesi Matbaasında basılmıştır. Eski harflerle yazılmıştır.

Yirmi bir sayfadan ibaret olan kitapta, vatanından göç etmek zorunda kalan bir muallimin çok etkilendiği olayları anlatan altı hikâye yer almaktadır.

Babam bu kitaptan bir adedini bana verirken kitabın baş tarafında şu satırları